

Latvija. Ekonomika. Quo vadis? (kurp ej?)

2017-2019

SATURS

Ievadam.

Atskaites punkts.

Kopsavilkums: valdības ekonomistu redzējums par Latvijas ekonomiku.

Tabula: 2 Latvijas sabiedrības grupas.

Tiem, kas domā, ka ir ārpus šīm 2 grupām.

Dialogs starp šīm 2 grupām.

Iespējamās diskusijas starp šīm 2 grupām.

Variants – „kur ejām”, ja abas grupas ir kopā.

Plašāk par dažām lietām, par kurām pēdējos 2 gados bija diskusijas Latvijas publiskā telpā.

(1) Latvijas ekonomika gaidāmās pasaules ekonomikas aspektā.

(2) Krīzes menedžments.

(3) Ierēdņu skaits.

(4) “Kad objektīvi mediji vairs nav objektīvi”.

(5) Sociālā spriedze sabiedrībā.

(6) Konceptuāla vara.

(7) Attieksme pret sava darba rezultātu – kā labā strādāt.

(8) Kāpēc politiķi iznīcina valsti.

(9) Spēja sasniegt mērķi.

(10) Valsts struktūra.

(11) Apgalvojumi, kuri tiek izteikti varas virzienā.

(12) 2019. gada 6. decembrī uzņēmēju biedrības un Latvijas zinātnes akadēmijas organizēta konference.

(12.1) Mehāniskā un sistematiskā pieeja ekonomikas jautājumiem.

(12.2) Nodokļu slogs uzņēmumiem.

(12.3) OIK.

(12.4) Pašvaldības loma un vieta ekonomikā.

(12.5) Uzņēmēju loma un vieta ekonomikā.

(13) 9.12.2019 Latvijas Bankas konference.

(13.1) Vienāda pieeja algām un pabalstiem nodokļu jomā.

(13.2) Pelēkā ekonomikas pilna legalizācija 1 gada laikā.

(13.3) MUN likvidācija.

(14) Politekonomija.

(15) Ekonomiks pret marksismu.

(16) Liberālisms un konservatīvisms.

(17) Esošās varas struktūras veidošana.

(18) Pie varas esošo izglītība un domāšanas veidi.

(19) Viena valsts – 2 paralēli dzīvojošas sabiedrības.

(20) Marksisms – ļeņinisms esošās valdības lēmumos.

(21) Pelēkā ekonomikas zona.

(22) Nepieciešamība likvidēt MUN.

Ievadam.

Vai 2021 - 2023. gadi Latvijā būs tautsaimniecības atdzimšanas gadi?

Vai Latvijas lielākā daļā turpinās atbrīvoties no darba vietām un cilvēkiem, atstājot arvien vairāk vietas jaunām idejām? Rīt mūs vadīs vecās vai jaunās idejas? Ja jaunās, tad kādas? Ja vecās, tad kur īsti ejam un ko var sagaidīt no esošās valdības darbības realizācijas? Vai esošā tauta varēs aizpildīt atbrīvojošās vietas Latvijā?

Visi zinām: lai situācija mainītos, nepieciešams kaut ko darīt savādāk. Ja nemainām, darām kā līdz šim, tad arī skaidrs, ka lielākā Latvijas teritorijā esošās naudas un esošo cilvēku paliks mazāk. Šīs virzības vektors ir skaidrs jau 20 gadus. Lai kas ko saka - tukša vieta nepaliks (nekad vēsture tā nav bijis) – nāks citi cilvēki, citas idejas/kultūra un, protams, cita nauda (resursi).

Lai saprastu, kur un kāpēc esam un kur varam būt, mēģināsim novērtēt to, kas 2017. – 2019. gados izskanēja Latvijā, kas notiek sabiedrībā un kas valdībā. Kur gājām un kur nonācām (virziena vektors un mērķis). Ja vektors nemainās (2020. gadā nav pazīmju, ka tas mainīsies) – būs skaidrs, kur iesim tālāk (2021 - 2023). Šī informācija palīdzēs saprast arī, ja vektors mainīsies.

Šis dokuments ir aptuveni 500 dažādu cilvēku publisko runu, publikāciju, prezentāciju (kopā aptuveni 2000 dokumentu) kopsavilkums. Informācija sagrupēta pa tēmām un atspoguļota tabulās. Šai informācijai nav autora. Tā arī nav „tauta runā” vai statistikas kopsavilkums. Tas ir publiski izskanējušas informācijas kopsavilkums. Tas ir tas, ko publiski runā personas, kuras, iespējams, zina un saprot nedaudz vairāk nekā vidējais Latvijas iedzīvotājs (par ekspertiem nenosauksim, bet tuvu tam ir). Daži avoti būs nosaukti (jo tas ir svarīgi), daži nē, jo svarīgāk bija kāda fakta skaļa publikācija, nekā kur un kas to pateica. Vienas tēmas blakus esošie teikumi ir ņemti no vairākiem avotiem. Tāpēc šo rakstu var izmantot kā visu kopā vai atsevišķas sadaļas, vai pat atsevišķus teikumus. Ja apskatāmajam jautājumam nav iespējams sniegt visu informāciju, tad iekavās būs norādīts numurs, un pēc kopsavilkuma sekos informācija par šiem jautājumiem plašāk – jāsameklē tas pats numurs iekavās.

Atskaites punkts.

Sāksim ar pēdējo šī perioda (2017. – 2019.) pasākumu (13), kurā valdību pārstāvošas personas deklarēja Latvijas ekonomikas attīstības virzienus (kādas ir problēmas un kā tās būs risinātas). 2019. gada 9. decembrī notika Latvijas Bankas konference, kurā piedalījās vairāki ar valdību saistīti eksperti ekonomikas jautājumos, no kuriem ir atkarīgs, kādi tieši lēmumi būs pieņemti valdībā tuvākā laikā. Tāpēc šo konferenci var uzskatīt par svarīgu, no kuras var vērtēt, ko redz, par ko domā un ko var darīt valdība.

Svarīgākais, kas izskanēja šajā konferencē, ir Mārtaņa Kazaka vārdi konferences sākumā un noslēgumā par to, ka šī konference tiek uzskatīta par dialoga sākumu starp politiķiem un sabiedrību, par mērķiem, kur ies Latvijas ekonomika tuvākos gados.

Ļoti nopietni un labi vārdi, un, ja tie piepildīsies (būs dialogs un būs nosprausti mērķi, kurus atbalstīs politiķi un sabiedrība), 2021. – 2023. būs gadi, kad visiem būs daudz darba. Cerams, labi apmaksāta, un Latvijā atgriezīsies tūkstošiem to, kas bija devušies celt citu valstu ekonomiku. Saruna starp sabiedrību un politiķiem sākās daudz agrāk, 2017. gadā, kad tas jau bija acīmredzami: 2010. gadā piešķirtie resursi krīzes seku likvidācijai bija iztērēti bez jebkāda efekta ekonomikā, un situācija valstī slīd uz leju. Tad skaļi sāka runāt uzņēmēji -- individuāli un caur uzņēmēju biedrībām, jo 2008. gada krīze bija sen aiz muguras, bija jau klāt 2017. gads... Septiņi intensīva darba gadi valsts iestādēs ar miljoniem lielu budžetu, bet labi apmaksātās darbavietas un cilvēku atgriešanās Latvijā (kas bija primārais mērķis) tā arī nebija sasniegta. 2017. gadā notika Uzņēmēju kongress, kur tas viss izskanēja skaitļos un bija apstiprināts, ka arī „vecais”, 2010. gada, tautsaimniecības celšanas plāns nav tas ideālais, bet labi būtu to izpildīt... Plānu domāts noslēgt 2030. gadā ar ES līmenim pieņemamiem rādītājiem LR ekonomikā. Tagad ir jau 2020. gads. Pagāja 10 gadi, bet visi rādītāji, kuriem, saskaņā ar šo plānu, vajadzēja intensīvi augt, realitātē slīd lejup ar rekordlielām tempiem... 2017. gadā tas viss bija skaļi pateikts valdībai, arī medijos pateikts. Bija arī ieteikti konkrēti soļi, kas dos iespēju pacelties uzņēmējdarbībai. Visa informācija ir pieejama kongresa

materiālos, internetā, tostarp video formātā.

Pasekosim tikai viena rezolūcijas punkta liktenim, lai saprastu, kā 2017. – 2019. gados notika dialogs starp sabiedrību un politiķiem (uzņēmēji/valdība). Tas arī parādīs vienu no vektoriem, ko īsti dara valdība un kādā virzienā vēlās iet uzņēmēji, un kas notiek šīs “sadarbības” rezultātā. Kongresā (2017) pirmo reizi oficiāli izskanēja sabiedrības pieprasījums atcelt OIK (un izvērtēt to). Visu 2018. gadu valdība ignorēja šos jautājumus, neskatoties uz to, ka tas katru dienu valdībai tika atgādināts. 2019. gads atnāca ar jaunu valdību un jaunu Uzņēmēju kongresu. 2019. gada pavasari akcentē uzreiz 3 faktori – 1) jaunā Saeima, kuras deputāti aktīvi komunicēja ar uzņēmēju biedrībām (iespējams, tas arī bija viens no faktoriem, kāpēc jaunajā Saeimā ienāca tik daudz jaunu seju), 2) jauns Uzņēmēju kongress un 3) jauna valdība. Drīz vien Saeimā bija pieņemts sen pieprasītais un gaidītais lēmums par OIK atcelšanu. Uzvara! Sadzirdēts uzņēmēju priekšlikums, kas varētu pozitīvi ietekmēt LR ekonomiku!

Bet bija par agri to svinēt. Saeimas noteiktā datumā OIK nebija atcelts, bet pēc dažām dienām Saeimas apakškomisijā notika sēde, kurā deputātiem un uzņēmēju biedrībām tika sniegta valdības atbilde (Latvijas Bankas ekonomistu sagatavotā prezentācijā). Tās doma vienkārša - uzņēmēju centieni glābt Latvijas ekonomiku ir lieki un ekonomiski nepamatoti. Attālumlieli, tāpēc ieguldīt resursus ārpus Rīgas nekāda efekta nedos. Var runāt par Rīgas, bet ne Latvijas tautsaimniecību! Tas ir valdības redzespunkts par LR tautsaimniecību un reģioniem! Sava loģika tam, protams, ir: ja reģionos slēgt visas valsts iestādes un uzņēmumus, tad atkrīt celtniecība un infrastruktūras uzturēšana visā Latvijā. Valdības ekonomistu piedāvājums - vien tik uz autoceļiem ietaupīsim skolām, slimnīcām! Visi dzīvosim Rīgā un visiem viss būs tuvu. Viens no slaidiem deva mājienu, ka arī šajā situācijā (viss notiek tik Rīgā), ES (Briselē) pat nepamanīs – nav jau īpaši liela pilsēta. Deputāti un uzņēmēji bija šokēti, bet nu ekonomiski, iespējams, Latvijas Bankai bija taisnība. Bet kā ar to tālāk dzīvot?

Nāca 2019. gada vasara, atvaļinājumu laiks, bet darbs, cik tagad var saprast, notika gan valdības, gan sabiedrības (uzņēmēju) pusē arī vasarā. Šajā periodā kļuva pilnībā redzams, ka Latvijas sabiedrība ir sadalījusies 2 grupās (19), kurām ideoloģija (15) un dzīves principi (16) tik atšķiras, ka vienam otru nav iespējams saprast (17,18). Jau arī iepriekš medijos bija izskanējis par “divām Latvijām” (19). Šis sadalījums nenotika ne tagad, ne pirms 30 gadiem (17). Sabiedrība Latvijā bija vairāk nekā 100 gadus sadalīta, un katra dzīvoja savu dzīvi (var palasīt vairākus rakstus par 2. ātrumu Latviju un tml.) (18, 19)

Bet dzīvot un celt Latviju vajag, neskatoties ne uz ko (1). Tāpēc ir svarīgi saprast katras grupas vajadzības un mērķus (6 - 10) un veidot Latvijas attīstības vektoru tā, lai abas sabiedrības daļas strādātu viena mērķa sasniegšanai (11). Izskatīsim to, kas bija darīts un teikts Latvijas sabiedrībā, izejot no tā, ka tās ir 2 dažādu grupu interešu izpausmes.

2019. gada decembrī šīs 2 grupas maksimāli atklāti izpaudās, praktiski vienlaicīgi novadot konferences ar vienādu tematiku (nezinot viens par otru) (12,13) “Latvijas ekonomiskās attīstības problēmas un risinājumi”. Valdības organizētā konferencē vairākas reizes bija atkārtots, ka tas ir sākums valdības dialogam ar sabiedrību. Iespējams, tā arī ir atbilde, kuru uzņēmēji gaidīja no 2017. gada kongresa. Un tas arī apstiprina, ka arī valdība atzīst, ka ir 2 Latvijas (19), starp kurām iepriekš nebija pat dialoga (ja jau tā sākums ir 2019. gada decembrī).

Valdības ekonomistu redzējuma kopsavilkums par Latvijas ekonomiku tuvākā nākotnē:

A) Maksāt lielākus pabalstus.

B) Šiem mērķiem papildus naudu paņemt:

1. Pacelt nodokļus.
2. Likvidēt ēnu ekonomiku (piemin kā “būtisku rezervi”, kur ņemt naudu).
3. Likvidēt MUN (piemin, ka tas “ievērojami palielinās budžeta ieņēmumus”).
4. Izvērtēt nodokļu atlaižu lietderību (jā, pati vērtēšana tiek pasniegta kā darbība, kura var dot naudu budžetam).

Kā tas var izskatīties dzīve? MUN likvidācija (22) tos, kas tagad to maksā, aizdzīs vai nu ārzemēs, vai darba biržās (15,16). Tas viss notiks ar VID kontroli, lai kāds nepaskrien biržai garām. Jo par to bija speciāli pateikts valdības konferencē, ka pēc MUN likvidācijas MUN maksātāji nonāks īpašā valsts kontrolē, lai tie nejauši nenonāktu pelēkā ekonomikā (bet kur tad citur tie nonāks, ja ne bezdarbnieku biržā vai ārzemēs?). Biržā, protams, viņi saņems labus pabalstus (vismaz tāds mērķis ir likvidējot MUN, ka pēc tā pabalsti trūcīgajiem būs lieli). Pēc vadības ekonomistu domām izskatās, ka būs legalizētas narkotikas un prostitūcija un daudz vēl kas cits, kas radīs papildus labi apmaksātas darbavietas. Kā savādāk interpretēt punktu 2? (21) Iespējams, kāds no biržas nonāks šajos jaunajos uzņēmumos, kas, iespējams, arī ļaus maksāt vairāk nodokļu un atļauties lielākus pabalstus tiem, kas tomēr atteiksies iet strādāt jaunajos, no ēnu ekonomikas legalizētajos uzņēmumos (16). Šāds ceļš dažās valstīs ir iets, un valdības ekonomistiem, iespējams, nepieciešams sagatavot prezentāciju ar šādu valstu pieredzes apkopojumu.

Bet ja runāt nopietni, šāds rīcības plāns slēpj ko citu - vairāk nekā pirms 100 gadiem redzētus plakātus:

“Atņemt no bagātiem!” - “sadalīt nabagiem!”

Tabula - 2 Latvijas sabiedrības grupas.

Analizējot, kas tiek runāts Latvijas publiskajā vidē, teikto var sadalīt šajās 2 grupās (19). Nosacīti – viena grupa ir tie, kas ir valdībā, politiķi. Otru grupu pārsvarā pārstāv uzņēmēji un speciālisti. Nevajag jaukt amata nosaukumu (eksperts, speciālists) ar reālam zināšanām kādā no jautājumiem. Sadalījums neskar cilvēku piederību pie kādas partijas, reliģijas, tautības. Cilvēks, kas ir vienas grupas pārstāvis, var būt kādā partijā, kura izteikti atbalsta otrās grupas ideoloģiju. Cilvēks to var neredzēt (jo viņam tas nav pateikts, kādas tam ir pazīmes). Tāpēc izveidota tabula, kas norāda kāda ir pozīcija vienā vai otrā jautājumā (ne retorika, bet tieši pozīcija).

	Valdība/politiķi	Uzņēmēji/speciālisti
Ekonomiskā skola	Politekonomija (marksisms ļeņinisms) (14)	Ekonomiks (15)
Pieeja jautājumu risināšanai	Mehāniskā (12.1)	Sistemātiskā (12.1)
Kā labā strādāt.	Pakļaušanās konceptuālās varas (ārpus savas valsts) vajadzībām. (6,7)	“Valsts cilvēks” - galvenais ir savas valsts vajadzības (vai uzņēmuma, novada) (7)
Situācijas redzējums	Īslaicīga plānošana (daži mēneši un mazāk) un domāšana. Darbība bez izpratnes par nākotnes ainu. Ja rokās nonāk uzņēmums - jumtu noņemt un pārdot – būs nauda. Pēc dažiem gadiem - tukša kabata vai vasarnīca Jūrmalā – kā kurš prot. Un krūmi rūpnīcas vietā. (11,16)	Ilgtermiņa (gads un vairāk). Darbība pakļauta nākotnes ainai. Ja rokās nonāk rūpnīca pat ar cauru jumtu - jumtu uzlikt un zem tā organizēt ražošanu, produkcijai atrast pircēju – un tad jau būs nauda. Aina pēc dažiem gadiem – rūpnīca strādā, uzņēmējs ar naudu. (11,16)
Konceptuālais mērķis	Liberālisms (16)	Konservatīvisms (16)
Stratēģiskais mērķis	Privatizācija/kolektīvizācija (pārņemt no citiem, esošo sadalīt). (7,8, 16,17, 18,20)	Izaugsme (jaunu veidot, esošo vairot) (7,9,16)

Kapitāla (resursu) mērķis	Kontrolēt naudas/resursu plūsmas. Labums no plūsmas kontroles. Pazūdot kapitālam/resursam, meklēt jaunu plūsmu/avotu. (7,8, 14, 16,17, 18,20)	Saglabāt, izmantot kā bāzi nākošam solim, audzējot to. Labums no kapitāla saglabāšanas un pieauguma. (7,9,10,15,16)
Darbības mērķis	Neizteikti, netaustāmi jeb filozofiskas izcelsmes “lielā ideja”. Nemērāms ar skaitļiem. (6,7,8, 14, 16,17, 18,20)	Cilvēks, tauta, uzņēmums, valsts (tajā visā mērāms ar skaitļiem, taustāmas lietas) . Dabīgi mērķi (bez filozofijas). (6,7,9,10,15,16)
Procesu vadītāju izvēle	Vada “pareizās ģimējas”, “savi” cilvēki. (17,19), jo caur “savējiem” to tiek kontrolētas resursu plūsmas.	Vada, kas var nodrošināt mērāmu rezultātu. (2,16)
Attiecības ar sabiedrību (atklāta vai slēpta vēlme attiecībā pret citiem cilvēkiem)	Izmantojot resursu, pie kura ir piekļuve, atņemt resursu tiem, kas ir vājāki. Pakļaušanās spēcīgākiem, kas dod iespēju izmantot kādu resursu. (7,17,18)	Alfa līderis. (7,16)
Attieksme par taktiskā mērķa/uzdevuma neizpildi/izpildi	Bezattiecība par rezultātu, strādāt var tik mutiski un pat tieši savā labā, jeb atstrādājot “lielai idejai”. (6,16,18)	Darbs bez rezultāta kā sliktāka situācija, darbs uz taustāmu, mērāmu rezultātu, rezultāts orientēts uz darba vietu/uzņēmumu/valsti (un jau no tā izaugsmes – sev) (6,16)
Darbības sfēra	Naudas un resursu plūsmas (pārvalde, analīze, sadale, privatizācija, kolektīvizācija) (17,18,20)	Taustāmas lietas. Attīstīt, vairo, veidot no jauna. (16)
Attieksme pret pasauli, slāņošanās	Dievi, kuriem atļauts viss (dzīve ārpus likumiem), un šīs tiesības pieder viņu bērniem. (6,7,16,17,18,20)	Dzīve zem varas spiediena, cīņa par to, lai ko sasniegtu, arī bērniem tas pats liktenis (māca, gatavo būt spējīgiem izsīties, izturēt pašiem spiedienu) (7,16)
Attieksme pret nemieriem uz ielām	Pieņemams. Iespēja iznīcināt oponentus, gūt politiskos punktus sev, iemesls veikt darbības, kuras savādāk nebija iespējamās. Pēc nemieriem iegūto punktu, jauno iespēju realizācija, resursu pārvaldē atbrīvoto vietu aizņemšana. (5)	Nepieņemams, katastrofa. Apstājās uzņēmējdarbība, tiek fiziski iznīcināti uzņēmumi, labas darba vietas, apdraudēta drošība. Zaudējumi var pārsniegt iespēju atjaunot uzņēmējdarbību vai atgriezties savā, labā darbavietā. Pēc nemieriem bēgšana vai palikšana uz vietas ar savas pozīcijas pazeminājumu. Abos variantos dzīves uzsākšana no jauna. (5)

Dienas kārtība	Nav (tikai mutiski vai uz papīra), jo atbildības nav. Būtu atbildība – būtu skaitļi, tas būtu dienas kārtībā. (3,4,20)	Nacionālās prioritātes. Reālā atbildība par taustāmu rezultātu, skaitļiem. (6,7,16)
Reālas varas iegūšana.	Pašpiešķiršana, citu atzīšana un pakļaušanās tiem, kuriem ir vara. “Pelēkais kardināls”, “varas tīkls”. (7, 17,18)	Vara noformēta juridiski - līgumi, īpašuma tiesības uz varas resursiem. (Uzņēmuma īpašnieks, darbu vadītājs, speciālists).

Tiem, kas domā, ka ir ārpus šīm 2 grupām:

Ne ar loģiku un prātu, bet ar sirdi jāsaprot, pie kuras no šīm 2 grupām cilvēkam jābūt, kādu valsts attīstības virzienu jāatbalsta. Tad valsts sāks dzīvot pēc tās grupas likumiem, kuru atbalsta (ar sirdi!) tauta. Un tad otrai grupai vajadzēs pakļauties. 2020. gada sākumā kļuva skaidrs, ka valsts dzīvo pēc kreisi liberālās grupas likumiem (pirmā grupa). Konservatīvās (otrā grupa) virziens ir pakļauts liberālas grupas valsts dzīves noteikumiem bez iespējas, ko mainīt.

Vai tā var turpināties vēl, piemēram, 30 gadus? Objektīvu iemeslu dēļ, nē. Bet vēl dažus gadus – jā, ja tauta piekrīt. Kāpēc?

Pirmā grupa, ieviešot totālu kontroli un saņemot finansējumu no ārpuses (arvien lielāki valsts parādi) var eksistēt autonomi, iznīcinot tos, kas ir ārpus šīs grupas. Tas ir ceļš „uz nekuriem”, tāpēc arī nav ilgtspējīgs (10). Kad valsts paliks pavisam tukša (ekonomiski un demogrāfiski), varēs ievest citus cilvēkus. Tā jau bija pēc Otrā pasaules kara. Tad, lai saglabātu vadību esošajiem (no „pareizām familijām”) būs nepieciešams padalīties varā ar tiem, kas pārstāvēs jaunievestos cilvēkus (nomainīt „kažociņus”). To 20. gadsimtā Latvijā mēs redzējām vismaz 5 - 6 reizes. Kā vietējā vara maina ārējo saimnieku. Daži aiziet ar veco vadību. Bet tik daži... Lielākoties notiek tikai dažādas rotācijas. Bet tie, kas aizgāja, var pēc laika atgriezties, jo viņi ir „savējie”, „pareizie” (17,19). Tagad pie varas esošie saprot, ka zaudē situāciju (1,11), un dara visu, lai saglabātu varu. Šī mērķa dēļ tiek darīts daudz kas, bet nesaprot, ka viņi to dara tikai SEV par labu (jo tā ir šīs grupas pamatbūtība, savādāk viņi neprot domāt) (7.14,16,18.20), tā turpinot graut valsts pamatus – ekonomiku (10) un demogrāfiju (bez tautas valsts pārvēršas par teritoriju) (6). Tātad uzlabojums viņiem pašiem ir arī tagad, bet valstī arvien mazāk paliek cilvēku, patēriņa, tātad objektīvi - perspektīvā būs kardinālas izmaiņas. Un, kā no tā izvairīties, esošie pie varas nezina (objektīvi – savas domāšanas tipa ietvaros, sk. tabulu). Tātad tuvākā perspektīvā vai nu viss turpinās, kā ir, līdz neatnāk „citi tauta” ar savu koncepciju, un esošie pie varas pāries uz to (ko jau darīja daudzas reizes) (6,7,17,18), jeb tauta dos iespēju stratēģiski (un konceptuāli) vadīt valsti otrās grupas pārstāvjiem (pirmā grupa pildīs administratīvās funkcijas, jo tai ir kompetences). Pirmajai grupai objektīvi nav kompetences attīstīt, celt valsti (6,7,8,9,11,14,15,16,18), bet konkrētu/tekošu uzdevumu pildīšanai prasmes ir pietiekošas. Tik tā esošā valsts bez kultūras izmaiņām („citi cilvēki” – būs arī „citi kultūra”) izmaiņām varēs eksistēt vēl 30 un vairāk gadus.

Dialogs starp šīm 2 grupām.

(15,16,19) Kaut tagad tā nav, bet šo grupu pārstāvju teiktais liecina, ka uzskati abām pusēm sakrīt sekojošos jautājumos (gada laikā par to nebija domstarpību):

1. Iespēju Latvijai sasniegt vidējos ES ekonomiskos rādītājus – jā, to var!
2. Ka tagad primārais ir VALSTS mērķu noteikšana. Jo valsts dzīvo bez mērķa. Ir atsevišķu grupu mērķi.
3. Svarīgi ir arī tas, kas būs izvirzīts par šo mērķi.

4. Ka neatrisinātie ekonomiskie jautājumi pārvēršas politiskos jautājumos. Ja arī šajā etapā nav risinājumu (jeb risinājums atlikts uz vēlāku laiku), tas noved pie tā, ka jautājums kļūst sociāls (5).
5. MUN likvidācija (22), tikai vadībai tas ir mehāniski, bet uzņēmējiem – sistēmiski (ņemot vērā visus momentus).(12.1) Uzņēmēji kategoriski pret mehānisko pieeju (tad MUN likvidēt nedrīkst).
2. Ka Latvijā nabadzība ir daudz lielāka nekā vidēji ES, ļoti liela sabiedrības nevienlīdzība (bagātie arvien kļūst bagātāki, un nabagi grimst nabadzībā).
3. Ka nabadzība un nevienlīdzība ir dažādas lietas, bieži vien nesaistītas. Un ka cīņai pret vienu vai otru nepieciešami dažādi rīki. Un tikai nodokļu politika situāciju vienā vai otrā jomā nemainīs. Nodokļi ir tikai viens no iespējamajiem instrumentiem, bet noteikti ne vienīgais.
4. Noteikti, runājot par nabadzību, vajag atdalīt strādājošos nabagus no nestrādājošiem (pensionāri, invalīdi, bērni, bezdarbnieki). Tās ir dažādas problēmas, un jaukt kopā tās nevajag. (13.1)
5. Ceļot neapliekamo minimumu, - no ēnu ekonomikas var izvilkt strādājošos. (12.2)
6. Kopumā jautājums par Latvijas tautsaimniecību ir komplekss (kā tad valdība, to sakot, plāno tikt galā ar mehānisko pieeju?) un pretrunīgs. (12.1)
7. Ka iepriekš publiskas diskusijas par Latvijas attīstības mērķiem nebija un 2019. gada decembri var uzskatīt par šādas diskusijas sākumu. (12,13)

Iespējamās diskusijas starp šīm 2 grupām:

- 1.Kas ir primārais mērķis – pacelt ekonomiku, lai varētu atļauties plašāku sociālo programmu, vai no ekonomikas izņemt vēl naudu un nodrošināt šodien vienreizējas piemaksas, bet rezultātā iegūt vēl mazāk darbavietu (ekonomika samazinās) un līdz ar to – vēl dažus tūkstošus, kuriem nepieciešami pabalsti. (14,15,16)
- 2.Vai ētika var apvienot šo 2 grupu intereses? Jo politika, reliģija, nacionālie, pat kultūras jautājumi sadala grupas. Jāmeklē kopējie punkti citur. Piemēram, ētikā. Un no tās jau jāpāriet uz sarunu par ekonomiku un valsts nākotni.
- 3.Kādas Latvijas valstij ir intereses un vērtības? Tie var būt iespējamie punkti, ap kuriem var apvienoties Latvijas sabiedrības slāni. (6, 16)
- 4.Aizstāvēsim cilvēku intereses (individuālās – katra iedzīvotāja) jeb valsts vērtības (kolektīvās – visas sabiedrības). Vērtība ir Latvijas zeme, rūpnīcas (ekonomika) vai cilvēks (galvas, rokas). Diskusijās var apspriest, kāpēc šodien valdība neatrodas nevienas izvēles priekšā, graužot iedzīvotāju intereses, valsts vērtības un ekonomiku, un no valsts izstumjot spējīgus un strādāt gribošus cilvēkus. (6,10,16)

Variants “kur ejām” (ja abas grupas ir kopā).

Kur un kā vajadzētu virzīties, lai abas puses gūtu sev nepieciešamo (politiķi un vara saglabā savus krēslus, uzņēmējiem ir iespēja attīstīt savus uzņēmumus, speciālistiem ir plašs, labi apmaksātu, darbavietu piedāvājums, un tiem, kas nevar strādāt, - cilvēka cienīgs nodrošinājums no valsts. (Sliktos variantus nepieminam).

Diskusijas iespējamie gala mērķi (lai apvienotu abu pušu sakritības punktus un apietu asākus stūrus, kur var veidoties nesaskaņa):

Valdības darbības galvenie mērķi: 1) tautas dzīves līmeņa reāla celšana; 2) valsts ekonomikas

celšana. Un ne rīt, bet šodien. Tas ir galvenais šajā programmā – tautai, uzņēmējiem, reģioniem jānotic valdībai. Pirmie soli:

1. Nodokļu reforma, jo esošie nodokļi ir kosmiski (12,2). Un to izpilde ir ekonomikas nāve (15). Ekonomikas izaugsme pie esošiem nodokļiem nevar būt. Jeb jāatzīst, ka valdība ir muldētāji. Un dzīvot, izejot no tā. Esošās valsts sistēmas ekonomiskā nāve (10). Vai sākumā būs demogrāfiska valsts nāve? - diskutabls, bet ne principiāls jautājums. Tas ir, vai nu vispirms visi izbrauks no valsts un līdz ar to pārstās eksistēt ekonomika, vai arī, kad pazudīs ekonomika, aizbrauks pēdējais. Protams, ne – tas, ne - tas nenotiks, jo vēl pirms tā ieslēgsies scenārijs „citas tautas iebraukšana”, un tie sakārtos te dzīvi savas koncepcijas ietvaros. Tukša teritorija nebūs!

2. Budžeta izmantošanas efektivitāte. Sabiedrības acīs budžets tiek izmantots neefektīvi (ļoti diplomātisks apzīmējums tam, kas notiek ar budžeta naudu) (11). Nauda aiziet „nekur”(8). Jāmaina visa budžeta izmantošanas politika (2,7,15), un te ir darbs visai sabiedrībai.

Abi punkti ir smagi, jo jāmaina likumdošana Un otra puse šajā dialogā (tagad tas ir tikai valdības rokās) – uzņēmēji, kas var te palīdzēt. Jo efektīva resursu izmantošana ir uzņēmēju dabīga prasme. Un tas, ko valdība nemaz neprot (11). Tāpēc pirmais – apvienot valdības un uzņēmēju spēkus budžeta izmantošanas efektivitātes celšanai, orientējoties uz rezultātu - tautai un ekonomikai. Un ne rīt, bet šodien. Savādāk nav vērts sākt – „valdība var turpināt zagt” – tie ir sabiedrības uzskati par valdības manipulācijām ar budžetu (11,16).

Tātad paralēli darbam ar jauno nodokļu sistēmu ir budžeta efektīvākas izmantošanas un valsts izdevumu vadīšanas nodošana uzņēmēju rokās. Iespējams, ar publisku šo izdevumu kontroli. Valdība veic tikai tehnisku lomu (izpilda darba uzdevumus).

Valdības loma tad būs arī izskaidrot Briselei to, kas notiek valstī, kāds ir mērķis (tauta un ekonomika) un bloķēt dažādas ietekmes grupas (7,17,18,19), neļaut tām darīt. Ja tāda ietekme būs, apstāsies naudas plūsma uz privātiem kontiem miljardos (IES vērtējums - virs 5 miljardiem gadā). Pie tam tas viss visdrīzāk nav zagšana (lai ko sabiedrība nedomātu), bet viss notiek legāli. Personas saņem naudu (legāli) savos kontos, bet tautai un ekonomikai no tā nav nekāda efekta. Valdībai jābūt gatavai un spējīgai aizstāvēt valsts (tautas un ekonomikas) intereses. Mērķis - valsts budžeta rezultatīva izmantošana tautai un ekonomikai.

2-3 mēnešu laikā jauni uzņēmumi neizveidosies. Arī darba apjomi šajā periodā nedubultosies. Bet šajā laikā jāveidojas tautas pārliecība, ka Latvijā situācija mainās uz ko labāku. Tas ir iespējams, ja efektīvi izmantos tos resursus, kas ir budžetā. Jo arī tagad daudz kas iet “tautas labā”, bet līdz cilvēkiem nenonāk. Ja tas būs labots – mainīsies tautas attieksme pret valdību (11). Pēc dažiem mēnešiem arī tautsaimniecības celšana dos savu pozitīvo rezultātu. Protams, ja to visu nedarīt tagad (bet tik runāt), – nav vērts tērēt laiku diskusijām.

Vai to var izdarīt esošās Saeimas sastāvs (augstāka vara Latvijā)? Jā, var, jo esošais sastāvs ir pietiekoši atjaunots un progresīvs. Tie bija gatavi strādāt, un pirmie 6 mēneši tā bija. Līdz viņiem “aplauza spārnus” un pārvērtā par pogu spiedējiem. Pēc kāda laika tauta to saprata un sāka vākt parakstus - atlaist šo Saeimu vai atstāt pusi (normāls otrās grupas domu gājiens, redzot, ka darbs netiek darīts) (16). Šī aktivitāte skaidri parādīja deputātiem, ka tauta negatīvi vērtē pārmaiņas, kādas ar tiem notika. Deputātiem jāatceras, ar kādiem solījumiem tie ir atnākuši uz Saeimu un jāsāk tos pildīt. TIK VIEN! Strādāt tautas labā. Kas, protams, grūti. Un tie, kas to nevar pavilkt, protams, būs smagas izvēles priekšā. Vēl viena grūtība, kas gaida valdību (ja būs realizēts scenārijs, kurš izvelk valsti un tautu no krituma un pazušanas), – tas, ka ekonomikas celšanai valdībā nav sistemātiski domājošu cilvēku ar situācijas un nākotnes stratēģisko redzējumu (2,6,7,8,9,10,15,16). Un kuriem galvā ne politekonomija, bet kas cits, kā variants - *Ekonomiks* skola. Mums Latvijā ir spilgti arī citu ekonomisko skolu (piemēram, Vīnes) pārstāvji. Jebkurā gadījumā tas viss ir ārpus valdības, jo stratēģiski, valstiski domājošo valdībā nav, un imitēt šo prasmi nav iespējams. Šo bloku var aizņemt pie uzņēmējiem un akadēmiskiem ekonomistiem. Tad valdībai būtu uzdevums to realizēt (tehniska izpilde), atbildot ar rezultātu (nevis atbildot tikai savu privāto interešu priekšā). Tīri tehniski izpildīt gatavu uzdevumu valdība, protams, var, jo valsts pārvaldē ir daudz labu

profesionālu.

Aptuveni pēc 3 mēnešiem tautai jābūt pārliecībai, ka šī valdība ir tā, kas pacels Latviju, uzņēmēji arī cerīgi skatīsies un jau spers konkrētus soļus. Un tad izskatīt jautājumu par to, kā vadīt šo ekonomikas celšanos. Jā, nepieciešams sākt nevis ar runāšanu un plāniem, bet ar darbu, kurš dos rezultātu. Un tad tikai kalt plānus. Teorētiski varētu sākt veidoties 2 partiju sistēma. Tā balstītos uz šo 2 grupu ideoloģijām, un tādas partijas varētu ilgstoši būt par vadošām partijām Latvijā. Viena ar kreisi liberālo novirzienu, kuru atbalstītu ierēdņi un maznodrošināti cilvēki, jo tiem politekonomiskas idejas (marksisms) ļaus pareizi uzrunāt šo sabiedrības daļu. Konservatīvi-nacionālā (jeb konservatīvi labā? - tas jau kā sanāks) partija, kuru atbalstītu uzņēmēji, ieskaitot zemniekus un labi apmaksātus speciālistus (tajā skaitā daži strādājošie valsts pārvaldē). Abas partijas atklāti, neslēpjot rādītu savas īstās programmas un mērķus (6,7,14,15,16). Jo šodien neviena partija neatzīsies, ka īstais mērķis ir pārstāvēt kādu interešu grupu konkrētu naudas plūsmu kontrolei. Nekā cita aiz esošām partijām nav. Tā kā tām nav izteiktas ideoloģijas (bet tikai vēlme kontrolēt kādu daļu no plūsmām), partijas ir tik neizteiktas un bieži pazūd. Bet tie, kas atrodas aiz tām, veido nākamo partiju, kuras uzdevums ir nevis aizstāvēt kādu ideju, bet iegūt noteiktu balsu skaitu. Mārketingš ļauj risināt šādus uzdevumus. Faktiski politiskās partijas ir bez politikas, ideoloģijas, mērķiem un stratēģijas, ko tās varētu izmantot gadiem ilgi. Tās ir tikai atsevišķu grupu instrumenti, kuras maina pēc nepieciešamības. Bet te veidotos politiskās partijas klasiskā izpratnē (spējīgas eksistēt nonoteikti ilgi).

Pārejām partijām (ārpus šīm 2 grupām) būs tikai nišu ideoloģija un cīņa "tikt pie mikroфона". Sākumā pārsvars būtu liberālai partijai, bet tālā perspektīvā – konservatīvai. Abām partijām ļoti lielas iespējas nodrošināt savu finansējumu no biedru naudas, un valsts finansējums politiskām partijām varētu aiziet vēsturē. Jo partiju finansējums no valsts budžeta ir tīrā POLIT EKONOMIKA ! (Marks - Ļeņins)– jo tas nodrošina valsts kontroli politiskās partijās (kas esošai varai Latvijā ir garants saglabāt kontroli partijās). Tā veidojas sistēma: kas pie varas, tas vada politiķus, nevis tā tautas daļa, kuras ideoloģiju pārstāv tā vai cita partija. Nevis politiķi ietekmē varu, aizstāvot kādu ideoloģiju. Kas maksā, tas arī nosaka spēles noteikumus. Tātad valstī stabilizēsies ne tikai demogrāfiskā un ekonomiskā dzīve, bet arī politiskā. Tas kopumā veidos lielāku drošību valsts pastāvēšanai esošās kultūras izskatā, lielāku ideoloģisku noturību, mazāku iespēju ietekmēt iedzīvotājus ar citu vērtību propagandu (4). Valsts ar stabilām vērtībām, kuru aizstāvēt gribētāju būs vairāk (nepieminot to, ko tagad tauta domā par valsts aizstāvēšanu).

Shēma, kā var atjaunot valstī tautas uzticību valdībai, aktivizēt ekonomisko dzīvi, risināt demogrāfiskos jautājumus, dot bāzi nopietnām politiskām partijām, celt valsts iekšējo drošību, nav nekas jauns. To kritiskos brīžos izmantoja vairākās valstīs. Un bieži vien turpina izmantot pēc krīzes valsts organizācijā (Vācija). Bet arī Latvijā tāda shēma bija ieviesta, tikai nebija realizēta. Tas ir 1935. gads, Kārlis Ulmanis. Viņš 1935. gadā atstāja bez reālas varas pirmo grupu (politiķi un valsts pārvalde) – atstājot tiem tikai tehniska rakstura funkcijas, un ar pirmajiem saviem rīkojumiem padalās ar varu (tajā skaitā likumdošanas jomā), ar uzņēmējiem un zemniekiem (otro grupu). Reālā izpildījumā vara tā arī nenonāca otrās grupas rokās, paliekot vienpersoniski Kārlim Ulmanim. Bet tā bija pirmā kustība šīs shēmas virzienā. Valstis, kur šādā brīdī pirmā persona nepārvēršas par "vadoni", strauji attīstās ekonomiski un demogrāfiski, bet tauta par savu labklājību un drošību piekrīt atbalstīt esošo valdību (kuras ideoloģija ir ekonomikas attīstība, izmantojot tam visus instrumentus) un mazāk pievērš uzmanību tam, ka politiskām partijām ir mazāk teikšanas. Daudz labi apmaksātu darbavietu, pārliecība par nākotni, kultūrvēsturiskas vides saglabāšana ir labs arguments tautai. Stabilitāte un drošība. Atbalsts uzņēmējdarbībā. Bagātā, ekonomiski attīstītā valstī ir pietiekoši daudz resursu, lai risinātu sociālos jautājumus.

Plašāk par tēmām, par kurām pēdējos 2 gados bija diskusijas Latvijas publiskā telpā.

(1) Latvijas ekonomika notikumos, kuri gaidāmi pasaules ekonomikā.

Latvijas valdību pārstāvošie ekonomisti apgalvo, ka krīzes nav un nebūs. (*piezīme: tas ir par Latvijas vadības teikto līdz 2020. g. martam*) Un valdība rīkojas, izejot no tā. Bet ko saka par to nedaudz nopietnāki eksperti? 2020. gadā 57% Davosas dalībnieku (pasaules vadošie ekonomisti, uzņēmēji, politiķi) atzīmēja, ka pasaule ir superkrīzes priekšvakarā. Tik liels procents ir pirmo reizi. Kristīne Lagarda ir Starptautiskā valūtas fonda (SVF) izpilddirektore, uzņēmēja, kura 25 gadu laikā vienā uzņēmumā (ASV, Čikāgā) izveidoja karjeru no konsultantes-advokātes līdz uzņēmuma vadītājai ar 1 miljardu peļņu gada). Pēc tam aizgāja politikā, vadīja vairākas ministrijas Francijā un pēc 6 (!) gadiem politikā kļuva par SVF vadītāju. Pēc Forbes reitingiem ir viena no ietekmīgākām sievietēm pasaulē. 2019. gadā viņa pateica, ka pasauli 20.-tajos gados gaida daudz lielāka krīze, nekā tā bija 1930.-tajos gados. Kā to mums jāsaprot? Cik lielāka? Vai tas nozīmē, ka arī industriāli attīstītās valstīs atgriezīsies bads? 30.-tajos gados ASV IKP kritums bija 29% , kas izraisīja 20% lielu bezdarbu. Bet tagad pasaules ekonomisti paredz, ka patēriņa kritums var būt lielāks par 50%. Kā tas ietekmēs IKP? Kāds būs bezdarbs? Kādas sociālās problēmas izraisīs? Kā Latvija gatavojas tai? Skaidrs, ka tā būs finanšu krīze, bet Latvijā nav ne savas finanšu sistēmas, ne savas norēķinu sistēmas. Mums ir trīs ceļi, kā nauda aiziet no valsts, turklāt vairāk nekā ienāk: 1) banku kredītu atmaksa ir lielāka par kredītēšanas apjomiem, iekšējo kredītēšanas avotu nav (un kuri ir – tie ir vāji); 2) valsts parāds – liela daļa no budžeta līdzekļiem aiziet no valsts (te var vēl pieskaitīt ne tikai parāda apkalpošanu, bet arī, piemēram, otro pensiju līmeni, maksājumus, kas aiziet dažādās organizācijās un fondos ārpus valsts un valsts ekonomikas) un daudz ko citu; 3) preces veikalos pārsvarā ir importa – patēriņš aiziet no valsts. Parasti vismaz savs patēriņš silda savu ekonomiku (veido darbavietas un nodokļu nomaksu no preču ražošanas), veidojot vismaz 70% no IKP. Latvijā tā nav (zem 45% (!!!)). Tikai katru gadu importa/eksporta bilance izsūknē no Latvijas 3,5 miljardus EUR (trešā daļa no budžeta); 4) Latvijā nodokļi saistīti ar pārtiku, enerģētiku, transportu, komunāliem maksājumiem, kas ir līdz 8 reizēm lielāki nekā citās ES valstīs, kas izvelk naudu no reālās ekonomikas un nonāk vai nu ārzemēs vai ar valsts pārvaldi saistītu cilvēku privātkontos.

Naudas ienākšana: Lielākā daļa naudas, kas ienāk valstī, tiek ieguldīta nevis reālā ekonomikā (jaunas darbavietas un tml.), bet nonāk A) finanšu instrumentos (pat veicot iepirkumu, tikai 1/5 no finansējuma nonāk pakalpojuma/preces ražotājam un bieži arī tas nav no Latvijas), un B) ierēdņu darba apmaksai, administratīvos izdevumos (projektu veidošana, vadīšana, konsultēšana, valsts pārvalde). Latvija ir trešā valsts pasaulē pēc ierēdņu skaita uz iedzīvotāju (3). Tāpēc ekonomiskie rādītāji (apgrozās liela nauda, valsts budžets aug) neatspoguļo reālās ekonomikas stāvokli (naudas plūsma neļauj augt reālai ekonomikai). 2014. gadā Džeikobs Rotšilds aprakstīja 3 ceļus, kā valstīm pārvarēt krīzi, kura tuvojās. Vai Latvijas valdība var pateikt, kuru ceļu Latvija mērķtiecīgi iet? Tas noteikti nav savas ekonomikas pacelšanas jaunā līmenī ceļš, ko Rotšilds iesaka kā vienu no labākiem variantiem. Paliek citi 2 varianti, ko valdība gatavo Latvijai. Latvijas valdības ekonomikas eksperti ir gudrāki par visiem šeit minētiem cilvēkiem un bruģē Latvijai citu ceļu? Kur tas ved?

(2) Krīzes menedžments.

Ja uzņēmumā krīt rādītāji, tiek ieviests krīzes menedžments, kuram ir diezgan labi izstrādāti rīcības modeļi. Piemēram:

- Jāsamazina valsts pārvaldes izdevumi un jānodrošina visus nepieciešamos resursus reālas ekonomikas izaugsmei.
- Nedrīkst celt nodokļus. Nodokļu celšana iespējama tikai augošā ekonomikā.
- Valsts parādu pieaugums iespējams tikai augošā ekonomikā, krītošā ekonomikā svarīgi atbrīvoties no parādu nastas. Tieši krīzes laikā – no 2008. gada Latvija aizņēmas pāri 12 miljardiem EUR. Pie tam nauda nenonāca reālā ekonomikā, kura ģenerētu naudu (punkts 1).
- Valsts loma īpaši svarīgi ietekmē darbaspēka masas pievilksanu savai ekonomikai. Jo cilvēks ir valsts ienākumu (ekonomikas izaugsmes) avots. Tās ir vienas no izmaiņām pēc 2009. gada (pirms tā varēja spēlēt ar finanšu instrumentiem, tagad tie nedod nepieciešamo ekonomikas pieaugumu).

Vinnē tās valstis, kas nodrošina darbaspēkam pievilcīgāku vidi, un darbaspēka plūsma ekonomikai ir pozitīva.

e) Izglītības kvalitāte valstī un izglītotu cilvēku noturēšana/piesaiste. Līdz 2009. gadam izglītība bija tas, kas atbalstīja ražošanu (prasme lasīt/skaitīt), tagad izglītoti cilvēki ir tie, kas velk pasaules vadošās ekonomikas (ne finansu iestādes, kā tas bija līdz 2008. gadam). Attieksme pret tādu darbinieku ir ne „ko tu dari”, bet „ko zini, ko proti”.

f) Katrs uzņēmējs tiek uztverts kā daļa no valsts nākotnes. Ja valsts rīcība palīdz uzņēmējam nākamajos 10 gados (ilgāk valsts neprot plānot objektīvu iemeslu dēļ) attīstīties – tā arī ir valsts attīstība nākamajos gados; ja valsts rīcība iznīcina uzņēmumu, problēma attīstās valsts līmenī, pie tam ne viena uzņēmēja līmenī, bet ģimeņu līmenī, kuras saistītas ar šo uzņēmumu, jo iedarbojās izraisītās problēmas multiplikators. Uzņēmuma - pozitīva resursa vietā, kas palīdz valstī risināt citas problēmas (un uzlabot situāciju valstī arī citos virzienos), veidojas jauna problemātiska vieta, kas aug izmēros un prasa no valsts papildus resursus, arvien lielākus resursus. Vai arī problēma uzkrājas un aug, pašai meklējot izeju (ne esošās valsts labā). Sākumā no ekonomiskās problēmas pārejot sociālā, tad politiskā. Ja arī tad netiek risināta - aiziet tālāk, meklējot izeju. (5) Alternatīva - strādājošs uzņēmums, kas nodrošina X darbavietas uz jebkuriem nosacījumiem. Katra darbavietas ir vērtība valsts mērogā.

g) Risinot uzņēmumu attīstības jautājumu valsts mērogā, jāņem vērā, ka pie valsts maksimālā plānojuma - 10 gadiem, jāplāno uzņēmumu attīstība, bet te plānošana (pilns idejas cikls) var būt pat 25 gadi. Risinot krīzes menedžmentu, jāņem vērā šis fakts, saglabājot valsts attīstības iespējas arī tālākā (15 - 20 gadi) nākotnē. Tāpēc Latvijā nav lielu, uz perspektīvu orientētu, projektu, investoru un ražošanas.

Jau vairākus gadus ASV un Ķīna pielieto šādas rekomendācijas un, šobrīd, kad visa pasaules ekonomika ir recesijā, šo 2 valstu ekonomika pēdējos 2 gadus aug.

(3) Ierēdņu skaits.

Viena no mūsdienu problēmām ir ierēdņu skaits. Jo tas veido ļoti smagu, lielu, un līdz ar to dārgu valsts pārvaldi. Pie ekonomikas krituma valstij tas prasa arvien lielāku procentu tērēt ierēdņu mašīnērijas uzturēšanai un samazināt finansējumu (jeb ņemt valsts aizdevumus) citu jautājumu risināšanai – ekonomikai, drošībai, sociāliem jautājumiem. PSRS bija ļoti birokrātiska valsts iekārta. Viss bija reglamentēts un darīt varēja, ja tam bija ierēdņa atļauja, kas kontrolēja, atskaitoties ierēdnim par rezultātu. PSRS ierēdņi praktiski vadīja visus procesus, kas notika valstī (parasts iedzīvotājs bija tikai šo darbību apakšējais elements). Tagad cilvēks šādā ziņā ir brīvs, ierēdņi (valsts) viņa vietā nedomā (daži neiedziļinoties pārmaiņas būtībā, uzskata, ka tas bija PSRS nevis mīnuss, bet pluss), cilvēki paši tagad lemj, ko un cik darīt, bet ko - nē. Ierēdņi tagad šajos procesos iejaucas (pēc dažu autoru vērtējuma) tikai 1% gadījumu, salīdzinot ar PSRS ierēdņiem. Tātad ierēdņu varētu būt 100 reizes mazāk nekā bija PSRS, jo tiem vadības funkciju praktiski nepalika. Turklāt daudz kas notiek datortīklā, un ierēdņa darbs ir virtuāls – reāla cilvēka aiz tā nav; piemēram, lai nodotu atskaiti, nav nepieciešams stāvēt rindā pie dzīva cilvēka. Ja cilvēkam nepieciešams saņemt kādu dokumentu, iepriekš tas bija ierēdņu darbs ar papīra kartotēkām un arhīviem. Tagad viens ierēdnis var izsniegt lielāku skaitu izziņu, jo informācija uzreiz atrodama datu bāzē, un tās izdrukāšanai nav nepieciešams mašīnrakstītājas darbs. Valsts pārvaldes līmenī (likumu un noteikumu veidošanā) arī notika pārmaiņas - darba apjoma kritums. Daudzi likumi gan PSRS, gan ES ir sagatavoti „augšā” un nonāk jau gatavi. Tos nepieciešams tikai ielikt kopējā Latvijas likumdošanā. Šobrīd Latvijā darbojas 80% tādu dokumentu (20% sagatavo vietējie ierēdņi). PSRS laikos vietējie ierēdņi sagatavoja 30 - 40% likumu, normatīvu vai noteikumu. Tātad arī šeit darba apjoma kritums. Visi zina, ka PSRS laikos ierēdnis atradās pirmajā riska grupā tikt arestētam par kļūdām savā darbā. Tagad sabiedrībā iznāk dzirdēt Staļina laiku slavināšanu. Cilvēki, protams, nesaprot, kā tas skan, bet viņu doma ir „ievieš ierēdņu atbildību par rezultātu”. Diez vai kas to saka pie pilna prāta un tiešām vēlās atgriezties Staļina vadītā valstī. Cilvēks neprot/nezina, kā pareizi pateikt, ka problēma bieži vien ir ierēdņa bezatbildība par gala rezultātu viņa darbam. Var tik pieminēt, ka tagad ierēdņi atbild par procesu; ja process tiek pildīts pareizi, bez kļūdām un

pārķāpumiem – nekādu seku ierēdņiem nav, pat ja resursi ir iztērēti ar nulles rezultātu (pat ja situācija pasliktinās). Kas mums rezultātā sanāk? 1) Funkciju mūsdienu ierēdņiem ir mazāk (neiet runa par iekšējām funkcijām, bet tieši tautsaimniecības vadīšanu - 99% notiek pēc tirgus ekonomikas likumiem, bez valsts iejaukšanās); 2) atlikušo funkciju pildīšanas darba apjoms ir mazāks (arī ierēdņu darba industrializācija, optimizācija); 3) lielāks darbu procents - savienības centrālās iestādēs; 4) atbildības novelšana par rezultātu; 5) mazāks iedzīvotāju un darbavietu skaits (tas pats par sevi, bez skaidrojuma). Bet strādā 290 000 ierēdņi (170 000 - PSRS laikos).

(4) “Mediji objektīvi vairs nav objektīvi”.

Jo masu mediji ir varas (noturēt/nogāzt/paņemt), propagandas (tautas apstrāde noteikto koncepciju rāmjos jeb pret darbība šādai apstrādei) un peļņas avots. Medijiem jāpilda šos mērķus. No otras puses, katram cilvēkam ir iespēja atrast informāciju pašam, apejot medijus. Cilvēks, savu uzskatu ierobežots, izvēlās vienus un atsakās no citiem avotiem, veidojot sev vēlamo informācijas plūsmu, kura nevar būt objektīva, ja izvēles komplekts veidojas neobjektivitātes rāmjos, bet atbilst/neatbilst konkrētā cilvēka vēlmēm. Treškārt, katrs cilvēks var kļūt par informācijas avotu, tikpat kvalitatīvu kā lielais medijs. Tas ir, - uzrakstīt analītiku, ievietot video un foto materiālus, sagatavot dokumentu kopijas. Pat privāti veidot tiešraides no notikuma vietas. Šādu informācijas avotu iespējas ir bezgalīgas. Un tas grauj klasisko mediju informācijas iegūšanas metodikas, jo ne vienmēr klasiskam medijam ir pieeja šādai informācijai, vai viņi var būt notikuma centrā. Bet vienmēr var atrast notikuma liecinieku, kurš sniedz ļoti operatīvu informāciju no vietas. Tas viss veido ļoti lielu informācijas plūsmu, kuras sastāvā var būt ziņas, kas veidotas kļūdaini bez nodoma (foto nepareizā rakursā, nepareiza situācijas interpretācija bez nodoma vai informācijas avota dzīves uzskatu rāmjos), bet vēl vairāk tā veidojas viltus ziņas, speciāli veidotas ziņas, arī ziņas ar izmainītu saturu. Mērķi – visdažādākie, sākot no reklāmas un beidzot ar kāda cilvēka apmelošanu. Ar laiku cilvēki sāk saprast, ka medijos ir nepatiesas ziņas. Tās jūk – vai tās bija TV vai internetā – pēdējā laikā bieži cilvēkiem prātā pazūd atšķirība. Ņemot vērā, ka tās no paša sākuma “objektīvi nav objektīvas”, tad virsū iet “viltus ziņu” bailes. 2020. gads atnāca ar neticēšanu informācijai. Cilvēki, saņemot informāciju, sāk uztvert to ar aizturi, gaida, lai citi avoti vai notikumi to apstiprinātu vai noliegtu. Tas traucē rīkoties operatīvi. Kad nāk pretrunīga situācija, cilvēki paliek inerti, kaut arī būtu nepieciešams rīkoties savā labā.

(5) Sociālā spriedze sabiedrībā.

Spriedze pieaug. To uzskatāmi parāda tas, ka Latviju joprojām pamet iedzīvotāji. To cilvēki dara, redzot, ka viņiem nepieciešams rīkoties kardināli, un dažī izvēlās rīkoties tieši šādi. Valdība risina sociālās problēmas nevis ar valsts ekonomisko izaugsmi (15), nodrošinot cilvēkiem labi apmaksātu darbavietu radīšanu, bet gan ar pabalstiem (14,15,20). Pabalsti (iedot cilvēkam naudu) ir īstā risinājuma atlikšana līdz brīdim, kad cilvēkam atkal nauda beidzas. Tad jāmaksā vēl vai jāgaida cilvēka reakcija. Jo lielāks procents cilvēku valstī dzīvo ar pabalstiem, jo lielāka ir sociālā spriedze sabiedrībā. Ja cilvēks neredz valdības lēmumos iespēju nodrošināt sevi un ģimeni (darbs, sociālā sfēra) un viņš nesaņem pabalstu, vai arī tā viņam nepietiek, spriedzes potenciāls pieaug (ja pabalsta pietiek, cilvēks nedomā, kas būs rīt) - notiek dažādas tematikas protesta akcijas, un jo vairāk tēmu, jo lielāka spriedze, kas skar plašākus slāņus, ko valdībai grūtāk noslāpēt ar vienu vai diviem lēmumiem, jo sasniegts kritiskais līmenis. Ko tas nozīmē? Mēs labi zinām, kā tas notiek Francijā vai Vācijā. Dzeltenās vestes, degoši auto un izdemolēti veikali. Bet mēs (mūsu sabiedrība) nezina, ka tādām parādībām ir sava kultūra un nerakstīti likumi. Piemēram, neapdrošināts auto vai veikals visdrīzāk netiks izdemolēts, un bumba tiek ievietota tā, ka nekādā gadījumā tā neapdraud cilvēku veselību. TV aina izskatās drausmīga, bet uzņēmēji un iedzīvotāji cieš no tā minimāli. Arī policija pielieto vardarbību noteiktas spēles ietvaros. Tā ir protestu kultūra. Latvijā tās nav (!). To mums vajag vienmēr atcerēties! Un, ja tas notiks, ja tiks pārsniegta kaut kāda robeža, abas puses zaudēs sajēgu. Un jo agresīvāk uzvedīsies vieni, jo nežēlīgāk rīkosies otra puse. Kad noskaidrosies prāts, pašiem būs smagi redzēt, cik tālu nonākuši. Tā arī jāsaka – nav protestu kultūras. Ir 3 attieksmes pret protestiem varianti. Tautai tas ir „iespējams variants”, lai parādītu, „kas valstī saimnieks”. Pie

tam nemieros parasti piedalās tie, kas nevar nodrošināt sevi un ģimeni ar nepieciešamo, jo pabalsta nav vai tas ir mazs (jādzīvo no tā). Kā Singapūras valdība saka: „Ar „Iphone” kabatā, kas pirkts no algas, labi protestēt nesanāk.” Jo protesti pasliktina situāciju valstī un var apdraudēt darbavietu stabilitāti. Ja visu iznīcināt – kur rīt iesi darbā? Protams, ja ir labs darbs. Ja darbs nav stabils un kabatā caurums, - kāpēc nenopostīt kādu īpašumu, kas pieder „bagātiem” – „tiem jau naudas daudz, uzbūvēs no jauna, arī lepno mašīnu, kas gan jau ne no algas gādāta, nopirks atkal.” Jo lielāku postu aiz sevi atstāj tā domājošs pūlis, jo tuvāk mērķim tas ir. Cīlē pūlis iemācījās vienas protesta dienas laikā nopostīt augstceltnes. Tas ir pūļa klasiskais variants, kas zaudējis kontroli, jo protesti turpinās arī pēc tam, kad valdība izpildīja visas (!) protestētāju prasības. Jo pārāk liela enerģija uzkrāta... Un nav pieredzes, kā šo enerģiju izmantot, lai apstātos. Tātad pirmais attieksmes tips pret nemieriem ir „trūcīgā tauta”. Otrais tips, kā var reaģēt uz protestiem, ir politiķi. Vēsturiski viņi ir tie, kas kļūst par protestu beneficiāriem. Tā bija vienmēr. Ne jau protestētāji, ko labu gūst PĒC protestiem. Tauta protestos zaudē veselību, brīvību vai pat dzīvību, tauta ir tikai rīks politiķu rokās, kuri izmanto uzkrāto sociālo spriedzi, lai gūtu sev punktus, iznīcinātu politiskos pretiniekus. Trešais variants – uzņēmēji un labi apmaksāti darbinieki, speciālisti. Te ir 2 varianti. Vieni, kas spēlējas ar uguni. To nav daudz, tie ir no tiem, kas paši ir labi saistīti ar politisko eliti. Tie finansē notikumus, tos atbalsta un vada kādus no protestētāju līderiem, novirzot protestus nepieciešamā virzienā. Mērķis – nodrošināt, lai protesti neskar viņu īpašumus (jeb otrādi – skar, pirms tam tos apdrošinot), tā ir ietekme uz politiķiem, kuri pēc protestiem būs beneficiāri, lai gūtu pasūtījumus grautiņu seku likvidācijai, un pavisam smalki - radītu zaudējumus konkurentiem. Lielākai uzņēmēju daļai grautiņi ir viņu biznesa (labākā gadījumā) apstāšanās un zaudējumi. Pie lielākiem nemieriem - biznesa zaudēšana. Šī kategorija kopā ar labi apmaksātiem darbiniekiem ir vienīgie, kas lielu nemieru gadījumā labi apzinās, ka nekā neiegūs un var visu, kas ir, zaudēt. **Bet pienāk brīdis**, kad procesi valdībā pārsniedz līmeni, kad valdība saņem atbalstu no uzņēmējiem. (11) Uzņēmēji ir pieraduši, ka viņu uzņēmumu (un arī viņu pašu) izaugsme ir cieši saistīti ar ieguldīto darbu un sasniegumiem, kas bija iepriekš. (16) Ar to uzņēmums paceļas soli augstāk. Un uzņēmēji tāpat vērtē un attīsta savus darbiniekus. Tas ir, no zemāka amata darbinieks, smagi strādājot un sasniegto uzstādītos mērķus, iet pa karjeras kāpnēm uz augšu. Līdzīgi notiek arī valsts iestādēs, bet darbiniekam, kurš gadiem ilgi tiecies uz šo darbavietu, var parādīties jauns kolēģis, un drīz vien viņa karjera sāk attīstīties nelineāri. „Ne darba, ne sasniegto mērķu nav,” kā raksta Augusts Deglavs savā triloģijā „Rīga” – „Pareizā ģimēnija” (7,17). Uzņēmēji arī redz šādus (viņuprāt nepareizus) procesus valdībā (pareizinātus ar bezatbildību un mērķu nesasniegšanu)(9) un iekšēji, zemapziņā, atbalsta tos, kas vēlas “pamācīt valdību”, izejot ielās. Arī ierēdņi ar “nepareizām ģimēnijām” (17,19) blakus šiem “pareizajiem” to visu redz. Un tad sabiedrībā var pienākt brīdis, kad valdība zaudē savu labāko sociālās stabilitātes atbalstu - uzņēmējus un labi algotus darbiniekus. (11,19) Jo tie sāk uzskatīt, ka vajag pamācīt valdību. Deglavs apraksta notikumus 1905. – 1920. gados Rīgā, kad šie procesi „uzgāja” augšā. Uzņēmēji samaksāja par savu vienaldzību pret sabiedrības stabilitāti ar to, ka bija spiesti bēgt, uzņēmumi un mājas tika nodedzināti.

Cilvēki ir pārliecināti, ka elite, sākoties krīzes aktīvai fāzei, bēgs no valsts, un tas viņus arī attur no aktīvas rīcības (lai cik dīvaini tas nebūtu), jo cilvēki saprot: ja situācija nebūs kontrolējama (valsts bez varas), iestāsies haoss. Cilvēkiem, it īpaši tiem, kuri atceras “perestroiku”, ir bailes no jebkurām pārmaiņām, bet valdība neprot izmantot šo sabiedrības daļu savam atbalstam. Darbs pie šī kopsavilkuma ir noslēdzies 2020. gada sākumā, kad medijos parādījās uzņēmēju intervijas par vēlmi finansēt revolūciju. Tā ir poza, nevis reāla pozīcija, bet tas tikai apstiprina, ka sabiedrībā notiek šis lūzums, kad tie, kas pēc visiem objektīviem rādītājiem ir esošās varas atbalsts (nodokļu maksātājs, uzņēmējs, kurš var zaudēt visu, iekšēji ir pret pārmaiņām sabiedrībā ar savu „perestroikas” pieredzi), sāk runāt neiespējamās lietas, jo situācija tiešām ir kritiska, un neviens nedod risinājumus. Situācija sociālā sfērā turpina saasināties, cilvēki arvien bēg no valsts, jo citās ES valstīs pat mazkvalificētos darbos alga ir vairāk nekā 3 reizes lielāka nekā Latvijā, pašnāvību skaits te ir lielākais nekā jebkurā citā ES valstī un pārsniedz pat autoavārijas cietušo skaitu (kas, pateicoties sliktam ceļu stāvoklim Latvijā, viens no lielākiem ES), bet bērna pabalsts ir ap 11 EUR (bērna piedzimšana ir nopietna pārbaude ģimenes dzīves līmeņa saglabāšanai). Kaut valdība pati

labi saprot, ka pat 260 EUR mēnesī uz bērnu nav nekas (piešķirot tādu pabalstu migrantu bērniem). "Bunts" var būt nežēlīgs un neprātīgs, jo tam nav nekādu sociālo bremžu.

Kas var būt par tādu sociālo bremzi pret "bunta" iespēju? Tas ir, viegli atrast labi apmaksātu darbu (virs 1500 EUR – ES līmenis) tiem, kas tagad saņem mazāk; labi, stabili pabalsti tiem, kas nevar strādāt (vismaz puse no algas - tātad 750 EUR). Stabila politiskā sistēma valstī (stabilas partijas ar skaidriem mērķiem un koncepcijām), sabiedrībai nav principiālu pretenziju par valdībā strādājošu uzvedību un attieksmi pret valsti (svarīgi uzņēmējiem un speciālistiem). Sabiedrība, kur ir nestabili politiķi un partijas, kur ir tie, kam zaudēt daudz nav ko, bet ir vēlme pie kā labāka tikt gan vieniem, gan otriem, pietiek pārejās sabiedrības daļas klusa atbalsta, lai viss sāktos.

(5) Sociālā spriedze sabiedrībā .

Spriedze pieaug To var redzēt caur to, ka redzams ka Latviju arvien pamet iedzīvotāji. To cilvēki dara redzot ka nepieciešams rīkoties kardināli un daži izvēlās rīkoties šādi. Valdība risina sociālas problēmas ne ar valsts ekonomisko izaugsmi (15), nodrošinot cilvēkiem labi apmaksātu darba vietu radīšanu, bet ar pabalstiem (14,15,20). Pabalsti (iedot cilvēkam naudu) ir pārcelt īsto risinājumu uz brīdi kad cilvēkam nauda beigsies. Tad jāmaksā vēl, jeb jāgaida cilvēka reakcija. Jo lielāks procents cilvēku valstī ir uz pabalstiem jo lielāka sociālā spriedze sabiedrībā. Ja cilvēki neredz valdības lēmumos iespējas nodrošināt sevi un ģimeni (darbs, sociālā sfēra) un viņš nesaņem pabalstu , jeb tā viņam nepietiek, spriedze , kura līdz tam momentam bija tik potenciāla (pabalsta pietiek, cilvēks nedomā kas būs rīt līdz ir nauda) - atsevišķas protesta akcijas ar dažādu tematiku – jo vairāk tēmu, jo lielāks dziļums spriedzei, jo skar plašākus slāņus, jo grūtāk noslāpēt to ar 1-2 valdības lēmumiem, var būt šķērsots kritiskais līmenis. Ko tas nozīmē? Mēs labi zinām kā tas notiek Francijā vai Vācijā. Dzeltenās vestes, degošie auto un izdemolēti veikali. Bet mēs (mūsu sabiedrība) nezina ka tādām parādībām ir sava kultūra un nerakstīti likumi. Piemēram neapdrošināts auto vai veikals vis drīzāk nebūs izdemolēts, bet Iru armija ieviejojot bumbu darīja tā , ka cilvēkiem tas nekādā ziņā neapdraud veselību. TV bilde veidojās drausmīga, bet uzņēmēji un iedzīvotāji cieš no tā minimāli, kaut kādu abu pušu saprotamās robežās. Arī policija pielieto vardarbību noteiktas spēles ietvaros. Tā ir protestu kultūra. Latvijā tās nav (!). To mums vajag vienmēr atcerēties! Un ja tas notiks un pārsniegs kaut kādu robežu - abas puses zaudēs samēru. Un ja agresīvāk uzvedīsies vieni, jo nežēlīgāk rīkosies otrā puse. Kad pienāks prāts- pašiem būs smagi redzēt cik tālu nonāca. Tas arī saucās – nav protestu kultūras. Ir 3 varianti attieksmes pret protestiem. Tautai tas ir "iespējams variants" lai parādīt "kas valstī saimnieks". Pie tam piedalās nemieros parasti tie, kas nevar nodrošināt sevi un ģimeni ar nepieciešamo, pabalsta nav vai tas mazs (bet dzīvo no tā). Kā Singapūras valdība saka "ar Iphone kabatā nopirkta no algas labi protestēt nesanāk". Jo protesti pasliktina situāciju valstī un var apdraudēt darba vietu stabilitāti. Pavisam visu iznīcināt – kur rīt iesi darbā? Protams ja ir labs darbs. Ja darbs nav stabils, kabatā caurums - kāpēc nenojaukt kādu īpašumu "bagātiem" - "tiem naudas daudz, uzbūvēs sev jaunu, mašīnu arī gan jau ne no algas to "kruto" pirka, nopirks vel". Tā domājošam pūlim jo lielāks posts aiz viņiem , jo tuvāk mērķim esam. Čīlē pūlis iemācījās augstceltnes par vienu protesta dienu izpostīt. Tas ir klasiskais variants tāda pūļa kurš zaudēja kontroli, jo protesti tupinās jau pēc tā , kā valdība izpildīja visas(!) protestētāju prasības. Jo pārāk liela enerģija uzkrāta... Un nav pieredzes ka to enerģiju izmantot, ka apstāties. Tātad pirmais tips attieksmes pret nemieriem ir "trūcīgā tauta". Otrais tips kā var reaģēt uz protestiem – politiķi. Vēsturiski viņi ir tie, kas kļūst par protestu beneficiāriem. Tā bija vienmēr. Ne jau protestētāji ko labu gūst PĒC protestiem. Tauta protestos nezaudē veselību, brīvību vai pat dzīvību, tauta ir tikai rīks politiķu rokās kuri izmato uzkrāto sociālo spriedzi lai gūt sev punktus, iznīcināt politiskos pretiniekus. Trešais variants – uzņēmēji un labi apmaksātie darbinieki, speciālisti. Te ir 2 varianti. Vieni, kas spēlējas ar uguni. To nav daudz, tie ir no tiem, kas pats ir labi saistīts ar politisko eliti. Tas finansē notikumus, ar to atbalsta un vada kādus no protestētāju līderiem un novirza protestus nepieciešama virzienā. Mērķis - nodrošināt lai protesti neskar viņa īpašumus (jeb otrādi – skar, pirms tā apdrošinot), ietekme uz politiķiem kuri pēc protestiem būs beneficiari, gūt pasūtījumus grautiņu seku likvidācijai, pavisam smalki - radīt zaudējumus konkurentiem. Lielākai uzņēmēju masai grautiņi ir viņu biznesa labāka gadījumā apstāšanās, zaudējumi. Pie

lielākiem nemieriem - biznesa zaudēšana. Šī kategorija kopā ar labi apmaksātiem darbiniekiem ir vienīgie kas lielu nemieru gadījumā labi apzinās ka nekā neiegūs un var visu, kas ir, zaudēt. Bet pienāk brīdis kad procesi valdībā pārsniedz līmeni kad valdība saņem atbalstu no uzņēmējiem. (11) Uzņēmēji ir pieraduši ka viņu uzņēmumu (un ar to viņu pašu) izaugsme ir cieši saistīti ar ieguldīto darbu un sasniegumiem kuri bija iepriekš. (16) Uzņēmums paceļas soli augstāk tik tā. Un uzņēmēji tā pat vērtē un attīsta savus darbiniekus . Tas ir no zemāka amata darbinieks, smagi strādājot un sasniedzot uzstādītos mērķus, iet pa karjeras kāpnēm uz augšu. Līdzīgi notiek arī valsts iestādēs , bet darbiniekam , kurš gadiem ilgi gāja pie šīs darba vietas var parādīties jauns kolēģis , un drīz vien viņa karjera sāk attīstīties nelineāri . Ne darba, ne sasniegto mērķu nav – tik , ka raksta August Deglavs savā triloģijā “Rīga” - “Pareizā ģimēle” (7,17). Uzņēmēji arī redz šādus (viņu acīs nepareizus) procesus valdībā (pareizinātu uz bezatbildību un mērķu nesasnigšanu)(9) un iekšēji, zemāpziņā atbalsta tos, kas vēlas “mācīt valdību” izejot ielās. Arī ierēdņi no “nepareizam ģimēlim” (17,19) blakus šiem “pareizajiem” to visu redz. Un var sabiedrība var sasniegts momentu, kad valdība zaudē savu labāko atbalstu sociālas stabilitātes atbalstā. Uzņēmēji un labi algoti darbinieki. (11,19) Jo tie sāk uzskatīt ka pamācīt valdību vajag. Deglavs apraksta notikumus Rīgā 1905 -1920 gados . Kad šie procesi uzgāja augšā. Uzņēmēji samaksāja par savu vienaldzību par sabiedrības stabilitāti ar to, ka bija spiesti bēgt , uzņēmumi un mājas bija nodedzināti. Cilvēki pārliecināti ka elite sākoties krīzes aktīvai fāzei bēgs no valsts, un tas viņus arī attur no aktīvās rīcības (cik dīvaini tas nebūtu), jo cilvēki saprot ka ja situācija nebūs kontrolējama (valsts bez varas) iestāsies haoss. Cilvēki, it īpaši kam ir “perestroikas” atmiņas, ir bailes no jebkuram pārmaiņām, bet valdība neprot izmantot šo sabiedrības daļu savam atbalstam. Darbs pie šī kopsavilkuma ir noslēdzies 2020 gada sākumā , kad mēdijos parādījās uzņēmēju intervijas par vēlmi finansēt revolūciju. Tā ir poza, nevis reāla pozīcija, bet tas tik apstiprina ka sabiedrībā notiek šīs lūzums, kad tie, kas pēc visiem objektīviem rādītājiem ir esošās varas atbalsts (nodokļu maksātājs, uzņēmējs kurš var zaudēt visu , iekšēji pret pārmaiņām sabiedrībā - ar savu perestroikas pieredzi) , sāk runāt neiespējams lietas, jo situācija ir tiešām kritiska, un neviens nedot risinājums. Situācija sociālā sfērā turpina saasināties, cilvēki arvien bēg no valsts, jo citās ES valstīs pat maz kvalificētos darbos algas ir vairāk nekā 3 reizes lielāka nekā Latvijā, pašnāvību skaits te ir lielāks nekā jebkurā citā ES valstī un pārsniedz pat auto avārijas cietušo skaitu (kas pateicoties sliktam ceļu stāvoklim Latvijā viens no lielākiem ES), bet bērna pabalsts ir ap 11 EUR (bērna piedzimšana ir nopietna pārbaude ģimenes dzīves līmeņa saglabāšanai). Kaut valdība pati labi saprot ka pat 260 Eur mēnesī uz bērnu nav nekas (piešķirot tādu pabalstu migrantu bērniem). "Bunts" var būt nežēlīgs un neprātīgs jo tam nav nekādu sociālo bremžu. Tas ir – viegli atrast labi apmaksātu darbu (virs 1500 EUR – ES līmenis) tiem, kas tagad saņem mazāk , labi stabili pabalsti tiem, kas nevar strādāt (vis maz puse no algas - tāpat 750 EUR). Stabila politiskās sistēma valstī (stabilas partijas ar skaidriem mērķiem), sabiedrībai nav principiālu pretenziju par valdībā strādājošu uzvedību un attieksme pret valsti (svarīgi uzņēmējiem un speciālistiem). Sabiedrībā kur ir nestabili politiski un partijas, kur ir tie, kam zaudēt daudz nav ko bet ir vēlme pie kā labāka tikt vieniem un otriem, pietiek klusa atbalsta no pārejās sabiedrības daļas lai sāktos.

Tālāk melnraksts.

Ja Jus ir iespēja un vēlme palīdzēt biedrībai “Tautsaimnieks” ar šī teksta korigēšanu, lūdzam sazināties ar autoriem. Tas ir iespējams šajā mājas lapā , sadaļā “kontakti”.

(6) Konceptuāla vara.

Tā ir koncepcija kādā virziena un kur visiem jāiet savā attīstībā, ko sasniegt. Konceptuāla vara ir tas, kas eksistē simtiem gadu (jeb tūkstošiem). Tas ir virs stratēģijas (kura plāno un dažiem gadiem uz priekšu). Koncepcijai jābūt ar vēlmi izplatīt savu ietekmi ja ne uz visu pasauli, tas uz uz lielāku tās daļu un iemācīt cilvēkus dzīvot pareizi (koncepcijas ietvaros). Koncepcija nosaka ekonomisko modeli, kultūru, morālos likumus, cilvēku pareizo uzvedību, kas ir pareizi un kas nav pieņemams. Konceptuālā vara izplata savu ietekmi kā valsts līmenī, tā arī parasto iedzīvotāju vidū. Viena no senākām konceptuālam varam ir “Salamona plāns”. Tam ir aptuveni 3000 gadu un tas turpina palikt

aktuāls. Vēl viena aptuveni 3000 gadu veca un arvien aktuāla ir Ķīnas attīstības koncepcija. Viņa kardināli atšķiras no lielākas daļas zināmo koncepciju un ir grūti saprotama “baltiem cilvēkiem”, jeb tiem, kam konceptuālā vara balstās uz avramiskām reliģijām. No tā, kā šīs koncepcijas pamatā ir fakts ka Ķīna ir centrs, viss pārējais ir ziemeļi, austrumi, dienvidi, rietumi, un arī ka Ķīnas cilvēks ir nācis no dieviem (senči no debesīm), bet pārējās tautas ir precīzi pēc Darvina teorijas nākuši (pērtiķi) tad tā ir viena no nedaudzām konceptuālām varām, kurai nav plānu pārņemt visu pasauli un visu cilvēci. Mēs varam būt daļa no pasaules, bet nekā ne daļa no Ķīnas. Salīdzināsim ar jaunākam konceptuālam varām – piemēram islāms gatavs izplatīties uz visu pasauli, jebkurš cilvēks var būt līdztiesīgs islāma pasaulē (tik koncepcijas ietvaros – katram cilvēkam sav vieta). Islāma koncepcija pastāv no 2 zariem. Melnais (pēc karoga krāsas) un laicīgais. Piemērs laicīgā islāma – Turcija Erdogana vadībā. Melnais – islāma valsts (IGIL). Visa pasaule atzina ka šī (melnā) koncepcija pasaulei neder un pielīka maksimālas pūles lai tā izplatība būtu apturēta. Savādāk var būt jau tagad mēs dzīvotu vienotā pasaules Emirātā un nespriestu par attīstības variantiem. Islāma valstī viss ir salikts pa plauktiem, vienkāršs un saprotams jebkuram. Tas arī dod iespēju ātri ņemt jaunas un jaunas teritorijas kad arī iekšlietu struktūru darbinieki, militāras personas ātri pāriet IGIL pusē (pretestības pret IGIL nav). Vēl viena konceptuālā vara kura bija un kuras tagad bez maza (kā un IGIL) nav – komunisms. 100 gadus atpakaļ šī koncepcija arī strauji izplatījās un šīs koncepcijas aizrāvi sapņoja ka dažu gadu laikā viņu idejas būs vadošas visā pasaulē. Cilvēki arī lielā masā viegli pieņēma šo koncepciju (un arvien vēl ir kas to uzskata par labāko – atbrīvoties no tās arī pagrūti). Bet klasiskais variants šīs koncepcijas beidzās 30-os gados, un 70-os gados no tās maz kas palika kas arī deva 80-os gadu notikumus (sabrūka lielākā daļa valstu kas izmantoja šo attīstības un nākotnes redzējuma koncepciju). Šī koncepcija bija sagrauta ar liberālo koncepciju. Un no 1990 gada tā ir valdoša visā pasaulē. Vēl viens ļoti vecs konceptuālas varas cents atrodas Vatikānā. Arī tas savu laiku izplatīja savas idejas visā pasaulē, mācīja kā pareizi dzīvot un imperatorus un parastos zemniekus, noteica kā un ko zīmēt māksliniekiem, kādu mūziku rakstīt (tas viss ir konceptuālas varas pazīmes). Šīs konceptuālas varas nozīme pēdējos 100 gados it kā samazinājās (arī šo aizvietoja liberālā koncepcija), bet pēdējie pasaules notikumi norāda ka liberālā koncepcija nerisina visas problēmas kuras stāv cilvēces priekšā un konservatīvisms atkal kļūst par aktuālu konceptuālo modeli. Šeit vajag atzīmēt ka Vatikāna un konservatīvisms tas nav viens un tas pats un ka ceļas drīzāk ne Vatikānas klasiskā koncepcija bet klasiskā konservatīva koncepcija. Tramps ir spilgts šīs koncepcijas pārstāvja piemērs. ASV Prezidenta vēlēšanās visi gaidīja liberālo spēku jau pierastu pēdējos 20 gados, uzvaru, bet atnāca konservators. Viņa grūtības ar realizāciju savu plānu, tas ir grūtības realizēt konservatīvo koncepciju vel arvien liberālā valdošā vidē. Klasiskā konservatoru pazīme – noteikt robežas (Trampam tas bija žogs) – cilvēku galvās (prātos), ap savu māju, valstī, reāls, vai tik paturamas prātā robežas. Liberāliem ideāla māja ir bez sienām, pagalmis bez žoga, valsts bez robežsardzes. Konservators pat ar labāko kaimiņu atzīmēs savu teritoriju kaut ar mazu, bet žodziņu, un viņam mājās būsiet laipni lūgti, bet piezvanot durvīs. Liberāls (idejas līmeņi) pieļauj iespēju ka durvju nav, un pie viņa galda var atsēsties jebkurš kas gāja garām. Noslēgumā pieminēsim ka strādājošo koncepciju nav daudz, bet to ir vairāk nekā te minēts. Piemēram tāda eksotiskāka koncepcija kā klanu un cilšu attiecības. Tas arvien dažās valstīs ir aktuāla daļa no politiskās un sabiedriskās dzīves, kas regulē kultūru, ekonomiku un citas dzīves jomas, nosaka valsts attīstības vektoru un mērķus. .

Kā nelielu uzdevumu lai patrenēties publisko personu vērtējumā kādu koncepciju bīda kāds cilvēks - izvērtēsim Grētu Tunberg. Bija bauma ka tas ir Maskavas projekts, tas bija atmests un vairs to neatceras, jo atzīts ka tas nav pareizi. Daži teica ka Soross, bet tam vel mazāk pamata. Liberāla koncepcija ļauj cilvēkam brīvi izvēlēties kā dzīvot (ļoti plašā diapazonā). Tā ka noteikti viņa nevar būt liberālos. Konservatori noteikti te arī nav. Islāms, Ķīna – nekā viņai nav no tā. Tad kas? Ja atņem ekoloģiju (neviena konceptuālā vara nav pret to, ka ekoloģija ir svarīga) kas viņas teiktajā paliek? “Bagātiem vajag dalīties”. Tas skan viņai vis dažādās formās. Kurai koncepcijai tas ir pamatā? Paņem “kur daudz” un sadalīt “kur vajag, kam pareizi”. Grēta to saka katrā tekstā. Tā ir klasiskā politekonomija marksisma – leņinisma formā. Protams ne Maskava (pārāk primitīvi un maz iespējams) - bet tieši tāda pat doma un bija iemesls kad Grētu apvainoja ka tā ir Maskavas

projekts. Tā nav, bet Marksa (politekonomija) teorija tagad ceļ galvu un bez Maskavas. Nopietna konceptuāla vara kura visu 20 gadsimtu bija vienā no vadošām pasaulē. Neviens nav teicis ka tai nav resursa aktualizēt sevi un 21 gadsimtā. Piemēram sarkanā kominterna izskatā. Kurš vel 30-gados pārtrauca sadarboties ar Maskavu. Bet mazāk sarkans no tā nepalika.

(7) Attieksme par sava darba rezultātu – kā labā strādāt. Ir 3 varianti.

A) Pirmais – paša cilvēka (sevis) labā, un nekā cita. Piemērs - Latvija 90os gados saņemot īpašumā fermu – noņems tai jumtu, bet iekārtas nodeva metāllūžņos. Tas, ka ciematā cilvēki palika bez darba, valsts bez lauksaimniecības nav svarīgi. Galvenais - “MAN nauda kabatā”.

B) Otrais - kaut kāda liela ideja, tās labā cilvēks gatavs pats zaudēt ko, bet ir pārliecināts ka ideja ir svarīgāka. Pat ja cilvēks iznīcina to vidi, kur viņš atrodas, lielās idejas vārdā, viņš būs atalgots. Pats cilvēks var dzīvot ārpus tās idejas “saulītes”, tik nes to ideju tālāk. Piemērs no pēckara laikiem - kāds ciemata iedzīvotājs aktīvi piedalās ar savu kaimiņu ielikšanu izsūtāmo sarakstos, organizē šo darbu, atstājot ciematu tukšu, bez darba spējīgām ģimenēm. Bet gūst labumu no apziņas ka dara ko labu “lielajai idejai”, un cer gūt sev ko no šīs varas. Piemēram ierēdņa amatu ciematā. Sapnis tikt vēl tuvāk varai - vēlāk pārceļties rajona pilsētā. Tāpēc jebkura vietā tāds cilvēks skatās ne sev apkārt, bet uz augšu, idejas virzienā. Ko tur teiks, to un darīs (ar tu un parāda kurš tips viņš ir). Arī ja tas iznīcinās vidi kur viņš ir tagad. Šī tipa cilvēki dalās sistemātiskos un tehniskos darbiniekos.

Sistemātiskie – kas seko sistēmas funkcionēšanai “lielās idejas” labā, saistīti ar šīs idejas centriem ārpus valsts (vietas), korigē situāciju pēc norādēm no šiem ārējiem centriem. Tehniskie darbinieki – strādājot pēc šī principa (lielās idejas labā) paši nekā tajā nemaina, ar “lielo centru” sakaru nav, tik izpilda savu darbu “idejas labā”. Šos, “tehniskos” nevajag jaukt ar varas cilvēkiem. It kā tas var būt “liels vīrs”, ar lielu amatu, kurš it kā visu lemj var būt tikai tehniskais izpildītājs. Sistemātisko ir ļoti maz (uz valsti daži), turpretī lielāka daļa cilvēku ar varu, ja tie ir šī, otrā tipa pastāvi, vis drīzāk pret “lielo ideju” ir tikai tehniskie izpildītāji. Var būt pat nezinot sava darba īsto mērķi. Ne pirmai ne tiešai grupai tāda sadalījuma nav un nevar būt, kaut hierarhija arī tur eksistē. Bet nevajag jaukt hierarhiju un sistemātisko un tehniskos “idejas realizētājus”.

C) Trešais tips – cilvēks saista savu nākotni, iespēju izdzīvot ar pašu vietu kur dzīvo: māja, ciemats, valsts. Ārpus šīs vides sev un saviem bērniem nākotni neredz. Gatavs upurēt sevi (atšķirībā no pirmā tipa, otrais tips arī prot sevi upurēt – pa retam) lai vietai, ar kuru viņš sevi saista, būtu gaiša nākotne. Skatās apkārt un domā par to, ko jādara lai šī vieta uzlabotos. Tā ir kardināla atšķirība šī tipa no pārējiem diviem. Jo viņš domā ka viņa bērni dzīvos tik labi, cik labi ir šajā valstī. Pirmais tips domās ka bērniem būs labi, ja viņš tiem ko iedos. Otrais tips cer ka viņa bērnus atbalstīs un dos ceļu “lielā ideja”. Trešo tipu vel sauc par valsts vīriem. Cilvēki, kuri neredz sev nākotni ārpus Latvijas un neplāno nodrošināt nākotni tik sev, bet redz tās nodrošināšanu caur nodrošināšanu vides kurā var visiem labi dzīvot. Un tad tik caur to – arī viņam. Valsts vīra domāšana dabīgi ir zemniekam. Viņš zin, ka ja ciematā būs labi apstākļi dzīvei – arī viņam, un viņa bērniem būs labi. Tas ir vēl viens iemesls kāpēc lauku iedzīvotājam lielā masā neizprast zagšanu savā darba vietā (pirmais tips), jeb iznīcināšanu savas dzīves vides kādas lielās idejas dēļ (otrais vadītāju tips). Ja bieži lauki izkalst, tad slikti ir visam ciematam. Un iekārtot lai visā ciematā būtu pietiekoši ūdens - ir zemnieka mērķis. Un viņam, un kaimiņam būs labi, un bērniem vieglāka dzīve nākotnē.

Latvijā vēsturiski ir daudz valstiski domājošo uzņēmēju un cilvēku dzīvojošo negoros, bet valdība (un cilvēki tajā) parasti tāda, kura ved pie kādas “lielās idejas” zaudējot pa ceļam tautu un kura uzskata ka tas ir normāla maksa par iešanu pie Lielās Idejas.

(8) Kāpēc politiķi iznīcina valsti :

grauj ekonomiku, iznīcina uzņēmēj darbību, padzen iedzīvotājus no valsts, atstāj tautu nabadzībā, bez izglītības un med aprūpes? Iespējams atbildes:

A)Tāds arī ir valdības mērķis. Iemelsu varētu būt daudz. Piemēram tā ir daļa no hibrīd kara (tā mērķi ir tieši tauta un ekonomika, to iznīcināšana) - ietekmes persona veic mērķtiecīgu darbību šajā virzienā. Cilvēks ir ielikts lai viņš to darītu.

B) Politiskie mērķi. Lēmumus pieņem "kādu vajag" konkrētām personām un spēkiem par labu. Neņemot vērā (ignorējot) šo lēmumu blakus efektus. "Pogu spiešana balsošanā "koalīcijas labā"".

C) Nezina kā pareizi. Bet atzīties - zaudēt vietu. Papildus darbība - Bloķēt piekļuvi tiem kas zin, prot (un tāpēc var tikt tavā vietā).

Pa lielam tie ir visi iemesli.... Citu nevar būt. Kurš ir īstais? Jeb atkarībā no situācijas darbojās visi trīs.

(9) Spēja sasniegt mērķi.

Uzņēmēji lēmumus pieņem un veic kādu darbību skaidri saprotot mērķi . Kad tiek izvēlēts mērķis, tiek savākta nepieciešama informācija, izvērtēta (analīze) no visam pusēm un tad tik pieņemts lēmums par kādu darbu. No tā tiek veidoti darba uzdevumi par kuru rezultātiem tiek vākta informācija un vērtēta lai koriģēt darba uzdevumus ja šī darbība apdraud mērķa sasniegšanu ar pieejamiem resursiem un nepieciešamos terminos. Uzņēmēji prot izveidot un uzdevumus kurus izpildot Mērķis var būt sasniegts. Un zina ka bez kontroles un izpildītāja atbildības par uzdevuma izpildi – Mērķis nebūs sasniegts cik skaists un viegls tas nebūtu. Jākontrolē arī izdalīto resursu izmantošanu (teiks ka viss iet labi, bet vel vajag naudu, laiku).

Esošās valdības lēmumi tiek pieņemti bez sistemātiskas pieejas, uzdevumi doti bez mērķa sasniegšanas kontroles. Kontrole tikai darba uzdevumu izpildei. Uzdevums – izpilde. Mērķa nav (jeb mērķis ir paša uzdevuma izpilde , bet ne rezultāts). Par mērķa nesasnigšanu nav no ka prasīt (neviens to arī nedara). Valdība neprot izveidot darba uzdevumus kurus izpildot Mērķis būtu sasniegts.

(10) Valsts struktūra:

Valsts bāze bāze ir tautsaimniecība.

Valsts virsbūve - Kultūra, politika, izglītība, valdība , baznīca.

Valdība, politiķi sagraujot uzņēmēj darbību aizmirst (jeb nezina? Jeb zin, un dara ar nodomu?) ka tā ir valsts bāze. Viss pārējais balstās uz tautsaimniecības.

(11) Apgalvojumi kuri tiek izteikti varas virzienā:

- Valdība neprot pareizi salikt pat 3 skaitļus kopā (valdībai sākumskolas zināšanu līmenis).
- Lielāka daļa no valdībā sēdošiem nepārzina kā darbojās tautsaimniecība, jo nekad nav paši atbildējuši par lielu uzņēmumu darbību, nezina kas tas ir, bet ķeras pie valsts pārvaldes neklausot to, ko viņiem saka uzņēmēji kam tādas zināšanas ir. (1,2,7,8,14,15,16,17,18,19,20)
- Valdībā nezina kas ir pelnīt, veidot pievienotu vērtību , valdības prasmes ir ierobežotas ar prasmi sadalīt un iztērēt naudu. Pilnīgi pretēji – kā darbojās cilvēks no tautsaimniecības (saglabāt un vairot). (1,2,3,5,7,8,9,14,15,16,17,18,19,20)
- Valdība tikai aprij nodokļus un nekā nedara ārpus šīs darbības, neatbildot par mērķa sasniegšanu. (9) Uzņēmējs ja tērē naudu - tikai konkrētā mērķa sasniegšanai.(15) Pats izdevums un naudas plūsma nav uzņēmēja mērķis. (17)
- Valdībā rezultāts būs tikai ja visi posmi valsts pārvaldē būs vienās rokās, ar atbildību par mērķa sasniegšanu (katra valsts pārvaldes struktūrā). (1,2,3,4,7,8,9) Jo veiksmīgie uzņēmēji no pieredzes zin – ka tas ir pirmais , ko jādara ja vēlies ko sasniegt.
- Latvijā likumīgā un faktiskā vara nav viens un tas pats (17). Pat saeimas pieņemts lēmums (likumīga vara) var būt ignorēts un neizpildīts no faktiskās varas puses (OIK atcelšana 2019 gada pavasarī, algas mediķiem).
- Pie varas esošiem secīga Latvija nav vajadzīga (7,9),. Jo Latvija viņiem nav vērtību sarakstā. (6,16,17,18) Liberālisms, komunisms, vara, USD- tas ir viņu intereses, bet tas viss ir ārpus Latvijas (7,16).
- 1991-2008 gadi Latvijā pagāja kad vara rīkojās ekonomikā "kas labi bankām – labi un Latvijas ekonomikai"(16,17). Cik tas bija labi Latvijai, bet tas strādāja 17 gadus un neprasīja no valdības liela prāta lai vadīt valsts ekonomiku (2,3,8,9,10,14,18,20). Pēc 2009 gada tas

nestrādā, arī uzņēmēji un tauta nepiekrīt jaunā ekonomiskā situācijā dzīvot likumu ietvaros rakstītu “banku labā”(1,2,3,4,5). Tas veido disonansei un turpmāko slāņošanos starp tiem kas atbalsta un uztur veco sistēmu veidotu 90-os gados pagājušā gadsimta un pārējo sabiedrību (15,16,17,19).

- Valdība 20 gadus atcērt situāciju un nerisina problēmu iemeslus. (2) Spiediens aug (1,5), un situācija veidojās tāda, ka tagad grūti pateikt kur plīsīs, ko piesegt un kur ko var gaidīt. Arī politiķi nekā nevar piedāvāt, jo šajā jomā kaleidoskops kurā cilvēki neredz atbildes(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,15,16,17,18). Nevar noteikt pat rāmjus kuros var būt izeja spriedzei (var būt vis eksotiskas lietas caur ko izrausies spiediens – feminisms, ekoloģija) (5)
- Latvijas problēmas – politiķu galvās. Latvijas problēmu risinājumi – uzņēmēju galvās. (12,13) Ja politiķi turpinās vadīt ekonomiku - valsts pazudīs (18,20).
- Politiķi pieņem lēmumus pat pretrunā ar valsts ekonomistu izstrādātām rekomendācijām. “Valda nauda nevis galvas”. (12,13)
- Valdība neprot neko izdarīt, jo uzņēmēji saprot tikai rezultātu. Pārējais ir darba imitācija. Meklējot valdības darba rezultātus ekonomikā atrodam tukšumu un uzņēmējiem (kopsummā otrajai grupai) par pirmo grupu, tās spējam strādāt, “viss ir skaidrs” (19).
- Otra grupa netic ka pirmā grupa var sasniegt kaut kādus rezultātus jeb pirmajai grupai ir iespēja apturēt valsts kritumu/izmiršanu . (17,19) Situācija pasliktinās ļoti strauji. (1,5,8,9) Un pat ja tagad, uzreiz mainīt valsts attīstības vektoru uz ekonomikas izaugsmi un tautas izmiršanas apturēšanu , nepieciešams laiks uzlabot situāciju pirms nenotiks valsts pilna sabrukšana. Tas ir notiks aizvietošana iedzīvotāju ar citu tautu (6), kuri atnesīs savu koncepciju un attīstības virzienu, un kuri veidos valsti pēc saviem uzskatiem neņemot vērā vietējās “tradīcijas”. Mūsdienās viegli var izveidoties situācija kad dažu mēnešu laikā Latvijā parādās līdz 5-8 miljoniem jaunu iedzīvotāju un tālāk viss var notikt ļoti demokrātiski, pat ar balsošanu (1). Mēģinājumi kaut ko aizrādīt šai sabiedrībai (savā starpā ļoti vienotai un ar labu redzējumu par to, kā pareizi jādzīvo – tas ir ar savu koncepciju) būs atmests jau pašā sākumā bez iespējams ko pateikt pretī. (5) Jo esošā Latvijas sabiedrība ir bez konceptuālās varas, (6,7,8,9,10) bet skaidra redzējuma kādu valsti veidot, un soliem kurus tagad ejam kuri saprotami ved uz šo nākotni. ”jauna tauta” būs ar tādu skaidru nākotnes bildi un piespiedīs visus veikt nepieciešamos soļus lai šo nākotni sasniegt. Latvijā tas viss 20 gadsimtā redzēts.

(12) 2019 gada 6 decembrī notika konference kur organizēja uzņēmēju biedrības un Latvijas zinātnes akadēmija.

2017-2019 gados kļuva skaidrs ka saruna par Latvijas nākotni, tās mērķiem aiziet ekonomiskajā zinātnē, teorijās, kur uzņēmēji ir vājāki (bet ar milzīgu pieredzi praktiskā darbā tautsaimniecības vadīšanā uzņēmumu līmenī – valsts bāzes). Šī kombinācija - akadēmiskā zinātne , un prakse dod maksimālo efektu.

12.1 Bija pateikts ka 2019 gada pavasarī izskanējušie valdības apgalvojumi par Latvijas reģionu kā ekonomisko vienību faktisko likvidāciju (pārceļt kas paliek uz Rīgu) ir labi saprotami no teorētiskās puses. Jo pastāv 2 pieejas pie ekonomiskās situācijas vērtēšanas un izstrādātiem izejot no izvēlētajās pieejas risinājumiem.

Mehāniska (atrauti no visas sistēmas, ignorējot cēloņus) un sistemātiska pieeja (ņemot vērā ekonomiku kā sistēmu). Ka akadēmiskie spēki sen jau redz ka Latvijas valdība neprot strādāt ar sistemātisko pieeju . Pie mehāniskas pieejas tiek straujāk attīstīti ekonomiski spēcīgāki reģioni, ja kur jau ir bagātība – tā attīstās tur vairāk. Kas arī Latvijā ir redzams “dabā” . Te teorija (akadēmiska pieeja situācijas izpratnei) labi sakrīt ar to, ko var apstiprināt uzņēmēji. Tieši pie sistemātiskas pieejas var veidoties līdzsvarotība ekonomika (kad visi reģioni attīstās, neveidojās milzīga depresīvās teritorijas).

12.2 Valdība nenovērtē KOPEJO nodokļu slogu uz uzņēmēju. Un uzņēmējiem jākonkurē par to pašu darba spēku (vai produkcijas izmaksām) ar valstīm kurās no bruto 1800 EUR algas , darbinieks saņem uz rokām 1600 EUR. Šī saruna bija iesākta vel 2017 gada uzņēmēju kongresā,

turpinājās un šajā konferencē, kur bija nosaukts ka uz 10 “naudiņām” ko uzņēmējam jāsamaisa darbiniekam, viņam vajag pārskaitīt budžetā 8 “naudiņas”. Cik tad bruto algai jābūt (un tas ienāk produkcijas/pakalpojuma izmaksās) lai tas cilvēks nedotos no Īriju, jo Latvijā viņam arī piedāvātu 1600 EUR “uz rokas”. Jo darbinieks saprot tik to, kas viņam “uz rokām”. Uzņēmēji labi apzinās ar kādu algu viņiem jākonkurē lai dabūt strādāt gribošu cilvēku savā uzņēmumā, bet tad viņa produkcija nav konkurēt spējīga eksporta tirgū. Un citās valstīs valdības veido nodokļu sistēmas kuras ļauj viņu uzņēmējiem veidot konkurēt spējīgas darba vietas.

12.3 OIK sadārdzina Latvijā saražotu produkciju neuzlabojot ne Latvijas drošību ne padarot to zaļāku jo 80 % no OIK savāktas naudas tiek sadedzināts dabas gāzē, un šī nauda nonāk kontos Krievijā.

12.4 Aktualizēts jautājums par pašvaldību un VID lomu uzņēmēj darbības veicināšanā. Tajā skaitā tāds jautājums ka mainoties nodokļu sistēmai pašvaldībām nepieciešams saglabāt finansējumu esošā apjomā. Tagad tie ir 20% no tagad vācamiem valstī nodokļiem. Arī jaunai sistēmai jāparedz šādu pat sadali (valsts/pašvaldības)

12.5 Uzņēmēji ir sabiedrības organizatoriski spēcīgāka daļa, kā arī tā ir tā sabiedrības daļa kura no prakses (ikdienā) labi zin kā darbojas tautsaimniecība, kas tai var traucēt, bet kas ļaus veidot jaunas, labi apmaksātas darba vietas. Ne visi uzņēmēji mācījās ekonomiku, bet visi uzņēmēji to ir apguvuši no dzīves. Un saruna ar uzņēmēju biedrībām par ekonomiku, ir saruna ar tiem, kas var būt nezina kā tieši kāds process ekonomika tiek nosaukts, bet šī procesa būtību zin labāk nekā tas ir formulēts mācību grāmatā.

(13) 9.12.2019 Latvijas bankas konference.

13.1 Valdības ekonomisti jauc uzņēmēju priekšlikumus nodokļu reformā algu sadaļā ar nepieciešamību celt pensijas un pabalstus. Vai nu Latvijas bankas ekonomisti jauc pabalstus ar algām nezinot kas ir kas, jeb dara to apzināti lai novirzīt diskusiju citā virzienā. Tiesa gan viņi noslēgumā piekritī ka uzņēmēju priekšlikumu nodokļu sistēmas izmaiņa palīdzēs nabagiem-strādājošiem (strādājošie kuri saņem mazas algas). Par to arī uzņēmēji saka - nodrošināt labākas algas tiem, kas šodien saņem zem 1000 EUR. Tas arī pacels kopējo algu fonu valstī, it īpaši sajūtīs to kas tagad saņem 1000-2 000 EUR, kaut mērķis uz pirmā etapa ir algas kuras zem 1000 EUR. Jo ES tās pavisam nav konkurēt spējīgas tieši dēļ Latvijas nodokļu sistēmas.

13.2 Valdības ekonomisti prezentāciju laikā vairākas reizes piemin ka gada laikā (reizi minēja – ka 2 gadu laikā) būs izkausta ēnu ekonomika. (21) Viņiem noteikti jāgriežas pie ekonomikas pasniedzējiem, kas paskaidros kas ir mehāniskā pieeja pie tautsaimniecības un sistemātiska (12.1). Mehāniski domājošs ekonomists ja redz ka kāds strādā un nemaksā nodokļus – tā tad vajag piespiest maksāt nodokļus pilnā apmērā. Nav procesa, tā iemesla izpratnes. Vai zina valdība kāpēc ēnu ekonomika ir visās valstīs? Jā, ar to cīnās, bet ne tik daudz, ka lai līdz nullei, un ne tik ātri, ka gada laikā. Kā mums sola valdības ekonomisti (Tukši vārdi? Tiešam izdarīs? Nezin ko saka? Zina, bet acīs skatoties melo?) Vel nebija valsts kur tas sanāktu. Mehāniski var iedomāties.. ja nezin valsts ekonomiku kā sistēmu kopumā.

13.3 Ekonomisti var runāt tikai par nodokļu samazināšanu līdz līmenim pie kura pavisam maza biznesa daļa ir nerentabla (tā pat MUN ievēšanu un bija tas)(22) atlikušo daļu pelēkās ekonomikas apkarošana atdodot kompetentākiem cilvēkiem no iekšlietu ministrijas (bez cerības ka tur viņi savāks nodokļus – papildus nodokļu tur nebūs!). Un ļoti jāšaubās ka policija apsolīs tikt 100% galā kaut ar vienu nelegālās ekonomikas nozari ekonomistu solīto 1-2 gadu laikā. Jo policija zin kas tas ir. Un kā to var tikai samazināt un iedzīt tālākos stūros, bet ne likvidēt.

(14) Politekonomija.

Šī ekonomiskā skola balstās uz Marksa darbiem. Tas nebija ekonomists. Viņš bija jurists pēc izglītības un filozofs pēc savas dabas. Markss paņēma Ādama Smita darbus, kuri līdz šai dienai labi apraksta procesus ekonomikā industriālā laikmetā (klasiskais kapitālisms) un veica šo procesu dziļu izpēti un interpolāciju tālā nākotnē. Ne ka ekonomists, bet kā filozofs. Secinājums Marksa bija vienkāršs - nākotnē Ādama Smita formulas objektīvu iemeslu dēļ pārstās darboties. Darbs bija

filozofisks, neskatoties uz realitāti kas pa īstam notiek/notiks, bet ļoti dziļš. Kas dod Marksa darbam saglabāt savu aktualitāti arī tagad. Markss nomira nepaspējot apstrādāt savus melnrakstus un Engeļss izdarot to, nopublicēja šos darbus (kāpēc Engeļsa vārdu politekonomisti piemin arī). Tālāk atnāca Leņins un pasludināja ka Marksa minētais gals ir pienācis un tālāk nāk komunisms. Marks ar Engeļsu komunismu piemin, bet nedaudz citā izpratnē nekā to pasludināja un realizēja Leņins. Tā piedzima marksisms – leņinisms. Kaut Marksa tajā bija maz, pat ļoti maz. Bet uz politekonomiju (kura veidojās jau pirms Marksa) tas atstāja lielu iespaidu. It īpaši tādi lozungi, kā “atņemt bagātiem un atdot nabagiem”. Tas vēlāk politekonomijā bija nosaukts par sociālo politiku, un aktīvi tiek izmantots pat kapitālistiskas valstīs (Zviedrija). Tāpēc atzīmēsim - nav sliktas vai labas ekonomiskās skolas. Jautājums tikai - pa kuru ceļu iet. Atgriezīamies pie Leņina. “Atņemšana no bagātiem” viņam bija totāla, līdz pat mājoklim un rūpnīcām, bet var šo teoriju pielietot un bez tādām galējībām – tikai apliekot ar nodokļiem, nedomājot vai tos var samaksāt. Te tā nianse politekonomiskās skolas. Bet apvieno viens - nav intereses vai tas dod eksistēt uzņēmumam. Politika virs ekonomikas. Nodokļus politekonomiskā skola redz ka var celt cik nepieciešams (uzņēmējs kas nevar samaksāt - muļķis). Līdz pat uzņēmums var apstāties (jo viss aizgāja valsts kasē). Visu ko var šī skola iesaka sadalīt sabiedrībai, jo tās vajadzības ir virs uzņēmuma eksistences fakta un darba vietu saglabāšana (ja kas – VID oficiāls formulējums). Te tas galvenais mērķis, un to jāsasniedz par jebkuru cenu. Paņemt no uzņēmēja ne tik cik tas var iedot saglabājot uzņēmumu, bet tik, cik vajag. Pat ja sanāk ka to iegūto naudu vajag sadalīt un izmaksāt pabalstos rūpnīcas bijušiem strādniekiem un īpašniekiem - jo viņi palika bez darba. Tas ir pieņemams šajā ekonomiskajā skolā. Politekonomiju ne īpaši interesē kur ņemt naudu – tā jau “kaut kur” ir un uzdevums atņemt no tiem, kam tā ir. Tas ir principiāls moments klasiskās politekonomijas. Protams drīz Leņinam nebija kur ņemt ne naudu ne rūpnīcas. Jo kur varēja – savāca visu un valsts apstājas. Klasiskais maksimizē-leņinisms dažu gadu laikā veiksmīgi nomira paliekot tikai grāmatās. PSRS atnāca NEP laiki (jaunā ekonomiska politika, kas bija 100% pretrunā ar to, ko darija Leņins sākumā) . Iedzīvotājiem atkal atļāva kļūt bagātiem, pelnīt pašiem, nevis gaidīt kad iedos valsts darbu vai pabalstu. Tas deva pauzi marksistiem atrast risinājumu. Pēc kāda laika piedzima tā koncepcija politekonomijā kura uz papīra pat 70-os gadus saucās “marksisms-leņinisms”. Arvien nedrīkstēja būt bagātām, bet ļāva sākt attīstīt ekonomiku (un ar to valsti). Pienāca 30-gadi un PSRS ekonomika izmantojot šo jauno koncepciju gāja uz augšu. Tajā pat laikā citās valstīs bija krīžu laiks. ASV krīze bija tik smaga ka badā nomira virs 5 miljoniem iedzīvotāju (1). Rezultātā rietumu valstīs sāka pētīt politekonomiju un pielāgot savu valstu vajadzībām. Jo rietumu pasaulē nebija savas ekonomiskās skolas.

Bet kas pa īstam bija PSRS no 30-iem gadiem? Ko pēc NEPa (to protams likvidēja) ieviesa PSRS? Tas bija ne Marksa pareģotais un Leņina solītais “pēc kapitālisma” ekonomiskais modelis, bet klasiskais Ādama Smita uzņēmums. Viens! Valsts mērogā. Super korporācija, kura strādāja pēc klasiskās Smita shēmas (kapitālisms). Arī tagad pastāv korporācijas tāda izmēra un apgrozījuma un kuras pieder ne konkrētiem cilvēkiem, bet cilvēku grupām. PSRS bija realizēts Ādama Smita aprakstīts modelis. Marksisti -leņinieši nevarēja to skaļi pateikt, jo tad būtu atzīts ka Marksa nosauktais laiks vel tālu nav pienācis. Viss kas notika 20 gadsimtā - kādā valstī bija izveidota korporācija – valsts kura piederēja tās strādniekiem (akcionāri), kas bija vel reiz apstiprināts likvidējot PSRS ar izdošanu visiem akciju uz rokām (privatizācijas sertifikāti). Tas bija protams stipri piesegts ar ideoloģiskiem karogiem, bez tiesībām ko īpaši mainīt , it īpaši ideoloģijā, bet ekonomiskais modelis bija ņemts no tā paša 18 gadsimta... ar spēcīgu sociālā elementa iesprici (te marksisms -leņinisms palika un pēc 1930 gada). Kaut arī mūsdienu korporācijas veido diez gan spēcīgas sociālās paketes saviem darbiniekiem un to ģimenēm. Tā ka un šo var tik nosacīti pieskaitīt pie marksisma. Tas ir – Ādama Smita teorija to arī pieļauj - uzņēmuma iekšienē.

Tieši šīs moments , ka zem klasiskā marksisma- leņinisma propagandistā piesega, darbojās Ādama Smita kapitālisma modelis un ļāva 90-os dažiem PSRS laikos gatavotiem vadības kadriem veiksmīgi pārņemt uzņēmumu vadību un organizēt to dzīvi jaunajos apstākļos. Protams paši nezinot ka viņiem tas viss dots, bet tik vajadzēja pielikt galvu un rokas , lai saprast kā to pielietot un ar smagu darbu (jo pieredzes nebija) radīt šiem uzņēmumiem ekonomisko modeli jauniem apstākļiem.

(15) Ekonomiks pret Marksismu.

Krīze 30- gadu, politekonomisko ideju izplatība (un ar to komunisma ideju) kā risinājums valsts attīstības modeļiem arī kapitālistiskā virziena valstīm prasīja izstrādāt ekonomisko modeli kurš der valstīm kur uzņēmēj darbība ir valsts dzīves pamats. Jo pāriet uz politekonomisko modeli nozīmēja ka privāt uzņēmējiem jāpāriet uz izdzīvošanu. Ekonomisti strādāja pie dažādam koncepcijām. Otrais pasaules karš ienesa savas korekcijas, bet pēc tā darbs ekonomikās skolas izveidei tieši rietumu valstu vajadzībām (un pretēji marksisma – leņinisma teorijām) bija vainagojies ar piedzimšanu 50-os gados “ekonomiks”. Atšķirība pirmā – to rādīja ne filozofi kabinetos, bet ekonomisti kuri pētīja reālos procesus ekonomikās. Ta teikt no dabiskiem procesiem kas tajā notiek, var būt un uzreiz teorētiski grūti skaidrojami. Otrā principiāla atšķirība ir tas , ka politekonomija nāk ekonomikā no augšas – tas ir no makroekonomiskiem rādītājiem un tad mainot tos un caur tiem vada mikroekonomikas rādītājus. Ekonomiks iet no apakšas (mikroekonomika)- praktiski redzot vienu atsevišķu uzņēmumu un risina uzdevumus šajā līmenī, sasniedz nepieciešamos makro ekonomikos rezultātus. Protams Ekonomiks bija uzdevums atrisināt un sociālo sfēru. Jo politekonomija to dara labi. Kas tad sanāca – uz piemēra. Ja valsti ir bads, politekonomists meklēs kur valstī vel ir kaut viens graudu maiss un sūtīs tur savu pārstāvi ādas jakā un ar pistoli (lai maisa īpašniekam nebūtu šaubu atdot vai ne , pat paliekot bez sēklas un paša ģimene badu ciestu), bet tas maiss būs vienkārši sadalīts uz visu valsti (ņemot vērā arī politisko momentu, tāpēc un ir šī ekonomika ar politisko piesitieni). Ekonomiks pārstāvis atradīs variantu lai audzēt maizi būtu izdevīgi un pieaugušā raža nodrošinās visu valsti ar maizi. Cilvēki strādājot (var būt tās pašas maizes audzēšanas dažādos etapos) nopelnīs sev to maizi - nopirks. Caur nelielu nodokli Ekonomiks valdība savāc daļu no maizes un tiem, kas nevar ražot maizi un nevar to nopirkt arī to nodrošinās parejos iedzīvotājus. Protams Latvijā tik atklāti raksturot abas sistēmas, var būt ne īpaši ētiski, jo vel dzīvi tie, kas redzēja tos komisārus. Bet ja pa lielam – abām sistēmām ir plusi un mīnusi. Un nekorekti pielietota viena vai otrā sistēma var izraisīt problēmas atsevišķos iedzīvotāju slānos. Sabiedrībai vajag izlemt kura sistēma ir pielietojama, un kādi būs tās mērķi , un kādiem instrumentiem tie sasniedzami.

Uzņēmēji, kas šīs visas gudrības nezina vienkārši dzīvojot ekonomikā , viņi ir paši ir šī ekonomika. Un tie likumi un likumsakarības ko 50-oas zinātnieki atrada un pārvērta par ekonomisko skolu , ir lietas kuras uzņēmējs ar intuīciju jūt, jo viņš tajā dzīvo. Tāpēc jebkurš uzņēmējs, kurš ir ar pieredzi - ir Ekonomiks skolas eksperts. Nu ja ne eksperts, tad vis maz no pus vārda saprot šo skolu, tās idejas. Jo skola veido ekonomiku no viņa uzņēmuma darbības - ņemot vērā kas viņam ir labi un kas ir slikti. Kas cels ražošanu, veidos darba vietas, kas samazinās. To uzņēmējs zin no prakses. Politekonomija smagāka lieta – jo tur pamats ir filozofija pareizināta uz makroekonomiskiem rādītājiem.... Tas jau ir speciālā ekonomiskā izglītība un valsts līmenis. Ir uzņēmēji kas var un šajā līmeni runāt (daudzās valstīs valdības (Vācija) speciāli viņus viedokli pēta un ņem vērā savos lēmumos). Valdība kurā domā politekonomijas skolas rāmjos un neizprot tautsaimniecības darbību, ir grūtības veidot dialogu ar uzņēmējiem, jo uzņēmējiem galvā ir tas, ko apraksta Ekonomiks.... Šīs 2 skolas ir antagonistī. Nesaprotot šo niansi dialogu starp valdību un uzņēmējiem veidot grūti..... It īpaši ja valdība cilvēki bez pieredzes reālā uzņēmēj darbībā (darbs uz naudas plūsmām neskaitas) . Viņi pat var nesaprast kāpēc uzņēmēji cepās. Kas nu ir – samaksāt 2 reizes lielākus nodokļus? Nevari – slēdz uzņēmumu un ej biržā! Būs tev pabalsts! Ekonomiks pārstāvis ja nepieciešams vairāk naudas ekonomikā domā sekojoši : 1) Ja pacelsim ekonomiku par 30% , nodokli pieaugs vis maz par 20 % . Re , un kasē būs vairāk naudas!Tā ir uzņēmēja parastā matemātika, bez revolvera pie pieres tam, kam mājās kas ir, un valsts vēlās to paņemt izmantošanai “kopējā budžetā” -un tad to naudu sadalīt. Ekonomiks pārstāvis (uzņēmējs ar lielāku pieredzi), ja veidojās pieprasījums pēc lielākas summas kasē, sāks no kā cita. “Priekš kā to papildus naudu vajag?” . Un saruna (problēma) var beigties jau uz šī etapa. Tāpēc tik ir dzirdēts , ka valstīs kur valda ekonomiks skola , ierēdņi gadās zaudēt darbu reizi aizbraucot uz vasarnīcu ar dienesta auto. Tas arī ir iemesls kāpēc valdības kuras dzīvo politekonomiskās skolas rāmjos nevēlās pāriet uz ekonomiks skolu (un pat nevēlās par to zināt) 3) Ekonomiks skolas eksperts domās vel vairāk. Tas jau trešais līmenis (politekonomistam pietiek ar ādas jauku un revolveru). Tātad ja naudu vajag, un nodokļus tomēr celsim - kā tas

ietekmēs ekonomiku kopumā, un salīdzina ar ieguvumiem no P2 (to labumu ko gūsim kad mums tā nauda būs). Ja pat ļoti liela vajadzība, bet labums no tā sasniegšanas negatīvi ietekmēs tautsaimniecību, un bilance nav nodokļu celšanas labā - nodokļi netiek celti. Pat ņemts vērā tādi momenti ka piemēram skaidrās naudas apgrozījums var ietekmēt nozares kuras ir pelēkā zonā. Pilna šīs zonas iznīcināšana būs iemesls nodokļu kritums. Jo pelēkā zonā ir tie, kas nevar esošos nodokļus maksāt un tiek uztverta par “drošības spilvenu”, kuram, neliela, bet svarīga loma – iespēja valstī turēt lielākus nodokļus. Likvidējot iespēju nerēķināties skaidrā naudā var izraisīt nepieciešamību samazināt nodokļus, jeb samitrināties ar recesiju valstī.

Marksistiem VS rietumu ekonomiskās skolas pārstāvim ir dažādi uzskati par to, ka kas ir labāk - jebkura darba vieta, vai tik darba vietas ar noteiktiem ekonomiskiem rādītājiem. Rietumu skola uzskata ka ja ir iespēja – jebkurai darba vietai ir vērtība valsts mērogā. Politekonomists pieļauj darbu priekš darba jeb naudas saņemšanu pavisam bez darba (pabalsti darba spējīgiem cilvēkiem). Neiet runa protams par tiem kas nevar strādāt- te abu skolu uzskati sakrīt. Tāpēc uzņēmējam iet uz biržu (saņemt naudu nestrādājot) ir šoks.

(16) Liberālisms un konservatīvisms.

Vel viena pretruna kāpēc uzņēmējam iet uz biržu ir šoks. Bet valsts ierēdņiem piedāvāt to uzņēmējiem- norma. Un viens otru nesaprot.

Tagad pie varas ir cilvēki ar liberālo valsts attīstības/nākotnes koncepciju. Uzņēmējs pārsvarā ir konservators. Ar savam vērtībām. Darbs, ģimene, atbildība par savu rīcību. Liberāla koncepcija pieļauj ka ģimene nav vērtība, darbs nav vērtība, atbildība nav vērtība. Neejot dziļāk, bet tik nosaucot kaut vai šīs nesaskaņas. Konservators uzskata ka viņam smagi jāatrāda kaut vai līdz savai pēdējai dienai, atpūta ir vērtīgāka tik ja iepriekš esi labi pastrādājis un domāta lai uzkrāt enerģiju un emocijas jaunam darbam. Ģimenes jautājumu neskarsim, pārāk sensitīvs, tik minēsim ka ģimene konservatīvam cilvēkam var būt pat virs “es” un “darbs” (prasme sadalīt sevi starp ģimeni (plašā nozīmē, kur var būt arī draugi) un darbu tiek uzskatīts par pozitīvu, aizmirstot sevi, jeb dodot sev to, kas paliek pēc pirmiem 2 elementiem. Un pāri tam stāv atbildība. Par darbu, par ģimeni. Konservators iekša nes atbildību ne tik par paša darbu, ne tik par saviem darbiniekiem, bet arī par savu darbinieku ģimenēm (pārceļšana savas atbildības par savu ģimeni arī par ģimenēm to cilvēku kas atkarīgs no tava darba).

Liberālisms (brīvība) ir brīvība arī no atbildības, tajā skaitā par ģimeni un par savu darbu un tā rezultātiem. Pajautājiem valsts ierēdņi par atbildību par plāniem kuri bija realizēti pēdējos 20 gados un noveda Latviju pie izmiršanas. Visā pasaulē tendence iedzīvotāju skaita pieaugumam, valsts ierēdņu rīcības dēļ – Latvijā lauza šī tendence – valsts izmirst, pēc ANO vērtējuma - neatgriezeniski.. Nauda kura dota ierēdņiem situācijas uzlabošanai iztērēta – rezultāts nulle jeb radītāji pasliktinājās. Uzņēmējs izputētu ja tā strādātu (11). Dabīgais uzņēmēja konservatīvisms neļauj ne pašam izgāzt mērķa sasniegšanu, un arī no sava padotā paprasīs atbildēt par rezultātu Tāpēc valsts ierēdņiem (ar savu rīcību izputinot uzņēmēju) ir viegli pateikt ka uzņēmējam jāiet biržā. Tātad nestrādāt, sēdēt mājās un saņemt resursu, kura pietiek tikai pašam. Ģimene risina savas vajadzības pati. Viņš ir brīvs (liberāls) no atbildības par ģimeni... Tāpēc Latvija pasaulē ir starp valstīm kur vis lielākas pašnāvību skaits. Jo Latvijas, kā etnokultūras vienība, ir “reģionālā”, saistīta ar lauksaimniecību. No tās nāk iedzīvotāju psiholoģija. Jebkurš zemnieks ir iekšēji uzņēmējs. Pretēji pilsētas iedzīvotājam kuram darbs ir ofisā vai industriālā ražošanā, kas neveido uzņēmējam, saimniekam, īpašniekam raksturīgu domāšanas tipu. Pat nonākot pilsētas vidē, strādājot algotu darbu latvietim ir raksturīga saimnieciskā pieeja saviem pienākumiem. Bet tas ir konservatīvisms. Protams Latvijā, it īpaši pilsētās, strādājot algotu darbu, cilvēkam nenotiek zaudēšana savu etnokulturālo vērtību un pārņemšana citu kultūru vērtību. Tūkstošiem konservatīvi domājošo cilvēku tiek liberālās koncepcijas vidē. Plus liberālā valsts sistēma prasa mazināt konservatīvismu kā tādu, tajā skaitā tā avotu - reģionālo dzīves veidu, mazo un vidējo uzņēmēj darbību (kas veido lielu masu saimnieciski domājošo cilvēku). Līdzīga situācija bija kad konservatīva domāšana, “vecās” vērtības traucēja atnākšanai citas konceptuālās varas - komunismam. Un tad arī lauku reģioni bija tie, kas nepieņēma šo, un jaunā vara bija spiesta iznīcināt laukus atbrīvojot tos no

iedzīvotājiem dažādos veidos. Pirmkārt no tiem, kas jutās kā saimnieki (kolektīvizācija). Viens no mazāk sāpīgiem veidiem – piespiežot pārvākties pilsētās, kur pārvēršot par rūpnīcu strādniekiem un ierēdņiem, atraujot no saknēm, varēja lielai daļai injicēt jaunu dzīves koncepciju. Uzbrukums reģioniem, lauku iedzīvotāju skaita samazināšana vairāk nekā tas nepieciešams (atstājot laukus, ciematus, mazpilsētas tukšus) ir pazīme ka valdībā valda cita koncepcija, kuras izdzīvošanai nepieciešams iznīcināt cilvēku dabīgo konservatīvismu, pieturēšanos pie klasiskām vērtībām..

(17) Esošās varas struktūras veidošana.

Latvijai ir vairāk nekā 100 gadi, mēs zinām arī citu skaitļi: būs jau 30 gadi kā esam atjaunojuši savu neatkarību. Bet kas to reiz pa īstam notika ekonomikā? Kāpēc un kā tas turpinās tagad?

Kad atgūvām neatkarību bija darāms daudz darbu, tajā skaita būvēt jaunās valsts ekonomiku. Tāds uzdevums bija visām exPSRS republikām. Nepieciešams bija sagraut vienu ekonomisko sistēmu un uzbūvēt citu. Teikt ka liels darbs – nepateikt nekā. Visi uzņēmumi bija valsts īpašums... Viens no interesantiem faktiem ka 80% vadītāju palika uz vietām. Un tas ir Rīgā. Rajonos procents bija lielāks. Protams starp tiem bija tādi, kuru rokās uzņēmumi, jau privatizēti, attīstījās un auga (6,9,14). Bet vajag ņemt vērā kopējo masu šo vadītāju. Tieši šo vadītāju spējas (precīzāk nespējas) vadīt un sagrāva valsti, tās ekonomiku. Viņi bija tie paši, kuru kritiskā masa neļāva vairs pastāvēt PSRS. Ne ar mūsu dziesmām sabruka PSRS, bet ar valsts ekonomikas sabrukšanu (kam līdzēt nevarēja ne ideoloģija, ne KGB, ne armija) (10). Protams viņiem bija izglītība (14), bet tā bija visas ekonomiskās sistēmas degradācija. Neatgādina tos procesus kas notiek tagad ekonomika? Pie varas tie, kas grauj ekonomiku? Labi, var būt nē.

Jā, saldējums to reiz bija labs, bet atcerēsimies kādas bija mašīnas (rūpniecība) un ka izskatījās fermas (ne tās, kurās fotografējās partijas vadītāji) - lauksaimniecības līmenis. PSRS beigas ekonomisko iemeslu dēļ bija laika jautājums. Jo tā vadīt ekonomiku nedrīkstēja.

Šie pat cilvēki, kas sēžot savos krēslos noveda valsti līdz sabrukumam, palika savos kabinetos un pēc 1991 gada. Jeb ielika tajos sev pietuvinātos, uzticamos (“no pareizo familiju” ka teica Augusts Deglavs) (19). Ar to pašu izpratni par ekonomiku un to, kā darbojās uzņēmums. Apgrozāmie līdzekļi cieta pirmie. Viņu kabatās pazuda nauda no uzņēmumu kasēm. ... nebija iespējas saņemt algu, tā tika kavēta, izejvielas, komunālie maksājumi – viss tas redzēts tajā periodā. Kad bija “privatizēti” apgrozāmie līdzekļi, ķērās pie visa, ko var pārdot. Līdz absurdam – jaunais fermas īpašnieks varēja pārdot šiferi no jumta.... “labs bizness”, bet tas bija. (7) Tas viss deva naudu, bet nauda ir resurss ar kuru var daudz ko panākt, tajā skaita tikt klāt pie nākošiem objektiem un turpināt veiksmīgi iesākto shēmu. Tā lielā nauda sāka nonākt valsts struktūrās – par atlīdzību piešķirot tiesības uz valsts īpašumiem. Nevar teikt ka Latvija šeit bija oriģināla – tas notika visā bijušā PSRS. Atcerēsimies ka bija pāris gadi, kad īpaši aktīvi viss tika demontēts un pārdots, Latvija un Igaunija bija pirmajās vietās pasaulē krāsaino metālu eksportā... Tas tik nedaudz raksturo demontāžas un izpārdošanas apjomus. Tā atkal bija nauda kura ļāva iet tālāk. Pēc būtības tas nebija pavisam slikti, jo ar to likvidēja veco sistēmu. Tie bija “jautrie 90-tie” bet pienāca brīdis kad dalīt jau nebija ko... Kaut kas līdzīgs kā Ļeņinam pēc pirmiem tā valdīšanas gadiem, kad iepriekšējās varas īpašumi bija noēsti.(14). Latvijā naudas resursi privatizācijai uz to brīdi jau bija sakrāti. Protams ne visiem, bet tiem, kas startēja pareizās vietās un pareizi rīkojās. Tos vadītājus, kas saglabāja savus uzņēmumus šajā periodā īpaši neviens neņēma vērā. Šajā pat periodā un šajos apstākļos veidojās esošā Latvijā ekonomiska sistēma, tajā skaitā un nodokļu sistēma. Nevienam neuztrauca cik tie nodokļi lieli. Jo rentabilitāte uz privatizācijas fona visiem bija liela, kontrole nodokļu maksāšana zema. Lielas iespējas sarunāt ar valdību lai būtu piešķirtas nodokļu atlaides. Var dažādi vērtēt privatizāciju un tās rezultātus, bet problēma tajā, ka pēc privatizācijas nepieciešams bija veikt sekojošos soļus:

1. Izveidot valsts attīstības mērķus, ieviest atbildību valsts ierēdņiem par to sasniegšanu.
2. Izveidot izejot no tā mērķa Latvijas ekonomikas koncepciju un pamat principus, nomainīt nodokļu sistēmu. Caur to sāktu veidoties jauna ekonomika orientēta uz tautu, valsti.
3. Aizliegt tiem, kas kļuva par beneficiāriem no privatizācijas (un protams piederošiem viņiem uzņēmumiem) piedalīties jebkuros valsts iepirkumos /pasūtījumu izpildē.
4. Valsts ierēdņiem kas strādāja līdz šim ja ne lustrācija, tad vismaz nopietns spiediens uz to,

ka viss, privatizācija valsts īpašumu ir beigusies, nepieciešams veidot jaunu valsti, sasniegt mērķus, nevis vienkārši to, kas ir valsts, paņemt sev, iedot savam draugam, jeb par atlīdzību – trešai personai. Jo privatizācijas princips bija tieši tāds... un līdz šai dienai (2020 gads) ierēdņiem nav pateikts “STOP”! “Ir pienācis laiks valstī ko sasniegt, nevis sadalīt pa privāt kontiem esošo valsts kontā”. Nežēlīgi? Bet tas ir viņu domāšanas tips un privatizācijas etapā tas bija labs (kā savādāk?). Šī problēma ir visās ex PSRS republikās kur notika privatizācija. Bet ko darīt kad nav ko dalīt? Un nav pateikts “STOP”. Vienmēr ir budžets, tā naudas plūsmu kontrole, projekti, plāni, iepirkumi. Salīdzinot ar privatizācijas iespējām tas ir ļoti mazs resursu, bet nu un tas ir kaut kas – nesēdēt taču bez darba? Attīstītās valstīs tāda domāšana novestu pie cietuma. Bet valstīs kurās ir notikusi privatizācija, nepieciešams pēc tās pabeigšanas veikt “STOP” darbību.. Tāpēc mēs vel esam pirmajā etapā, un tas ir iemesls kāpēc nevaram iet tālāk... jo resursi kuri ietu valsts attīstībā arvien tiek privatizēti.

Ja ar pirmiem 2 punktiem vis drīzāk skaidrs kāpēc to jādara. Arī ceturtais punkts - kāpēc STOP cerams ir saprotams. Bet kas ar punktu 3? Ja īsi – pagale nedeg viena. Lai valsts aparāts varētu turpināt privatizēt budžetu, vajag vēl kāds elements. Jo ierēdņi nevar pa tiešo savos kontos ieskaitīt visu naudu kas ir budžetā. Shēma veidojās dabīgi (un tā nav Latvijas īpatnība). Privatizēto uzņēmumu priekšgalā tika vadītāji kuri ne īpaši zināja kā uzturēt tos pie dzīvības. Te neiet runa ne par tim kas sagrieza rūpnīcas un nodeva metāllūžņos un tiem, kas tomēr tika galā ar uzņēmuma vadību jaunajos ekonomiskos apstākļos. Pamatā, ja nemainīt pieeju rūpnīcas vadībai, PSRS uzņēmumi bija ļoti nerentabli. Bet to jaunie īpašnieki bija ar naudu no privatizācijas un ar sakariem – jo visas varas vietās bija tā pati PSRS “nomenklatūra” no kuras viņi nāca, bet tik kura tika valsts pārvaldē. Risinājums? Valsts pasūtījumi! Tas ir avots kurš dod izdzīvot šādiem uzņēmumiem ne tik Latvijā, bet arī citās ex-PSRS republikās. Lai dabūt šos pasūtījumus (naudas plūsmas) var un vecos kontaktus izmantot, un jaunus nopirkt, un pat izveidot (palīdzot pareiziem cilvēkiem tik pareizās vietās valdībā). Protams, sāk veidoties konkurence, un to neviens tāds uzņēmums izturēt nevar. Sākās sliktākais no procesiem, kāds var būt kādas valsts ekonomikā. Uzņēmums, kurš var izdzīvot tikai no valsts pasūtījumiem (jo zema rentabilitāte un spējas atrast citu tirgu) sāk izmantot valsts aparātu lai veidot sev monopolu. Tas ir vēl viena “tēma” kura apvienoja daļu no uzņēmējiem ar valsts pārvaldi (juridiski tāds process saucas korupcija). Sākums ir privatizācijas posmā. Tas ir viens no iemesliem kāpēc Latvijā neveidojās jauni, lieli uzņēmumu (ne tikai ekonomiskā politika un lieli nodokļi). Tas ir etaps kurā faktiski privatizācija turpinās, bet kad sadalīt var tikai budžetu (jo pārējais viss ir sadalīts). Resurss neliels, tāpēc vietu maz. Ja plūsmas sadalītas un kontrolējamas, svarīgi lai neparādās konkurence. Tādos apstākļos ekonomika nevar attīstīties. Ne ierēdņiem kas kontrolē naudas plūsmas, ne tiem kas strādā uz tām plūsmām, nav ne vēlmes ne iespējas ko mainīt, jo savādāk viņi strādāt neprot, un arī no 1991 gada nav pateikts ka jāsāk nevis sadalīt to, kas ir, bet sākt veidot, celt jaunu ekonomiku.

(18) Izglītība un domāšanas veidi esošiem pie varas.

Pirmkārt domāšanu pie varas esošiem ietekmē tas, ka viņi vairāk nekā 80% tie, kas bija pie varas līdz 1990 gadam, jeb šo cilvēku ielikti “pārbaudīti biedri”, “savējie”, “pareizie”, plus viņu izveidota sistēma(3,7,9,11) Jebkura sistēma ir spējīga vis maz 20% opozīcijas sagremot (savādāk tā nebūtu sistēma un tās vieta izveidotos cita sistēma, kura to var panākt). Tiem pie varas, kam ir kādas ekonomiskās zināšanas, tās ir politekonomijas ietvaros (14). Ar tādām zināšanām nāca visi kas vadīja valsti 1990 gadā. Kaut vel 1998-1990 gados augstskolās notika studentu protesti pret to, kas bija pasniegts ekonomikas lekcijās (līdz pasniedzēju izdzīšanai no auditorijas). Studenti jau to reiz zināja ka ir arī cita skola, bet sistēma šos protestus “apēda”. Runa gāja par to, ka politekonomiju aizvietot/papildināt ar ekonomiks pasniegšanu (15). Kaut tieši tādas terminoloģijas nebija Tā ka Latvijā arī tagad maz zin kas tas ir (un ka ekonomisko skolu ir daudz) dosim īsu ievadu abās skolās (15) lai saprast to, kas notika Latvijas sabiedrībā un kāpēc valda diametrāli pretēji uzskati uz to, kā vadīt Latvijas ekonomiku.(15,16,19) Jo uzskati šo 2 skolu ir diametrāli pretēji. Ierēdņi nedomā par valsti, rezultātu (7,15,16). Tādas prasības nav (17). No ierēdņa prasa izpildīt to, ko viņam saka lai kas tas nebūtu (7,8.9.17). Ja ierēdņis ir augstāka (ne vienmēr tas ir amats) ranga,

jo viņa mērķi ir plašāki par konkrētās darba vietas pienākumiem. Jo viņš strādā kāda grupas jeb cilvēka interesēs. Tā, kurš izveidoja situāciju ka šīs ierēdņis ir šajā amatā ((7) – otrais tips). Primārais ierēdņiem - šīs grupas interešu aizstāvēšana(3). Mazākais no tādiem “interesu grupai” veltītiem darbiem – sekot naudas plūsmai, lai tās nāk nepieciešamos virzienos un pareizi sadalās starp citām interešu grupām(17). Tas ir viens no iemesliem štatū pieaugumam (3), jo kad notiek naudas plūsmu politiskā pārdale, un tas jau noticis, katra iesaistīta grupa ieliek uz tās plūsmas savu kontrolieri, kurš ziņo par plūsmas sadali pēc vienošanās (var un nezināt ka tāda ir, tad tik nodot informāciju) (7,8,9,11,17,19). Visas varas grupas piekrīt ka katra no pusēm ievieto savu cilvēku plūsmas kontrolei, lai nebūtu domstarpību par vienošanās korektu izpildi. Grupas labi apzinās ka viņu darbības rezultātā te normāli dzīvot iespējas nav (jo neveidojās vērtības). (2,3,4,7,9,10,11,17) Tāpēc nepārtraukti tiek kontrolēta situācija, meklētas jaunas naudas plūsmas un neparaukti gatavība ar iegūtiem resursiem atstāt šo vietu (7,16) Normāli - tas ir ieguldīšana resursu uz vietas. Izglītība, medicīna un pensijas vecākiem, labi autoceļi, zemas cenas. Tad varētu un palikt un te. Bet tā te tā visa nav (jo nesanāk). Viss tas ir ir “tur” - sapņu zemēs (7). Tāpēc te maksimāli daudz vajag iegūt lai pietiktu maksimāli ilgam laikam “tur”. Te var palikt līdz esi kādu naudas plūsmu tuvumā. Tāpēc veidojās situācija ka ap visām finanšu plūsmām tuvāk vai tālāk stāv cilvēki tikai no “pareizām familijām” (17) - prot vai neprot viņi veikt šo darbu nav nozīmes (8,9,11). Mēģinājums tuvoties šiem amatiem cilvēkam no “nepareizās familijas” izraisa visu šo struktūru reakciju. Cik gudrs tas cilvēks “no malas” nebūtu. Protams atrodoties plūsmu tuvumā “pareizie” un “savējie” automātiski ir “lielākie eksperti” un sāk veidot viedokļi par šo cilvēku “no malas” kā par “nepareizo”, to kuru šādam darbam pielaist nedrīkst”. Izskatās no malas viss loģiski - jo vērtē “esošie labākie speciālisti, ar pieredzi” to, kurš un tuvu nav bijis šādu jautājumu risināšanai. Tik tajos “vērtējumos” lien ārā tas, ka amatā tika ne par zināšanām, bet ar savu izcelsmi (17).

(19) Viena valsts – 2 paralēli dzīvojošas sabiedrības.

Latvijas sabiedrība dalās 2 nometnēs, kuras vairāk nekā 100 gadus īpaši nesatiekas ikdienā. Lai saprast par ko iet runa, iesakām Augusta Deglava triloģiju “Rīga”, vai kaut vai tās otro daļu "Labākās familijas" uzrakstītu tieši 100 gadus iepriekš – 1920 gadā. Visu ko viņš apraksta turpinās un pēc 100 gadiem mainoties ideoloģijām, politikai, valdībām. Bet “pareizās” familijas arvien nesajaucās ar “nepareizām”.

Viena daļa (neliela, slēgta) kuras ekonomiskie uzskati ir politekonomija (14) ar labu piesitienu no marksisma-leņinisma (15). Pieeja ekonomikai ir mehāniska, līdz galam nesaprotot procesus kas tajā notiek, ignorējot šo procesu iemeslus un cēloņus (1,2,3,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,16,17,18,20). Uzskati šajā grupā ir liberāli (16). Konservatīvisma elementi gadās, piemēram ģimenes saišu svarīgums, bet tas nav iekalts akmenī. Liberāla pieeja vērtējot cilvēku uzvedību, attieksmi pret sabiedrību un darba pienākumiem (7).

Mainoties laikmetiem šie cilvēki kalpo dažādām “lielām idejām” (7) un koncepcijām (6) kuras nav saistītas ar Latviju. Cerība iegūt labumus no to ideju nesējiem citās valstīs (labākais - aizbraukt dzīvot tajās valstīs, jeb Latvija būt par Galveno Pārstāvi Lielās Idejas (7).

Vadītāju tips otrais (7), jo nav gatavs pieņemt pats lēmumu(8,9, 15,16), bet vienmēr gatavs izpildīt to, ko saka darīt Lielās Idejas turētājs (kurš uz vietas, jeb tātūmā). Pie darba pienākumiem valsts pārvaldē bezatbildība par rezultātu (11,16)) un pārlicība ka privatizācija (pāreja valsts īpašumu privāt īpašumā) arvien turpinās (17,18) un tas ir galvenais darba mērķis (pareizi sadalīt naudas plūsmas) (18).

Šajā grupā koncentrējās pie varas esošie un bijušie (aptuveni 3-4 paaudzēs), nedaudz māksla (jeb to “familijas”). Jauni cilvēki/ģimenes šajā vidē tiek tikai pēc pārbaudes “vai tie ir no “pareizajiem”(17)

Otrā grupā domājošie konservatīvi(16), valstiski (7), gatavs pats pieņemt lēmumus (9) un strādāt pie to realizācijas atbildot par gala rezultātu(11). Ekonomiski pārsvara ekonomisks skolas idejas (15). Politekonomiskie elementi iespējami(14), it īpaši sociālā sfērā. Kaut var un nezināt pie kādas ekonomiskās skolas pieder viņa uzskati. Jo šī skola ir dabīga, no dzīves. Pieeja pie ekonomisko jautājumi sistēmiska, ar izpratni procesu, to cēloņu un iemeslu (12.1). Bieži ne izglītības bet dabīgi,

pieredzes dēļ. “Cilvēki no tautsaimniecības”. Šiem negatīva attieksme pret tiem kas nestrādā vai strādā slikti, bez rezultāta, kas zog. (7,8,9,11,16)

Grupā liels īpatsvars mazo un vidēju uzņēmēju, zemnieki, akadēmiskie ekonomisti.

(20) Marksisms – Leņinisms esošās valdības lēmumos.

Lai saprast cik pirmā grupa(19) ekonomikā ir marksisti (politekonomisti) kaut vai viens fakts – pasaulē jau sen netiek izdots Marksa “Kapitāls” (pēdējie līdz 1990 gadam, pirms sabruka PSRS). Pēc 2008 gada krīzes apstākļos, interese par šo darbu pieaug visā pasaulē. Bet nekur pasaulē tā interese par Marsu nebija tik liela kā Latvijā. Un 2010(!!!) gadā “Kapitāls” bija vēlreiz izdots latviešu valodā (iepriekš 1973 gadā izdota “Liesmā”)! Interese par šo faktu bija pat starptautiskā līmenī, un uz jautājumiem izdevniecība atbildēja ka “drukā, jo ir milzīgs pieprasījums”. Grāmata neparādās mācību iestādēs. Uzņēmēji ar nav manīti, kuri pēc 2010 gada īpaši labi sāktu orientēties Marksa darbos. Paliek tik pirmā grupa. Jo situācija 2008-2014 gados ekonomikā bija asa un iespējams nepieciešams bija griezties pēc precizējumiem pie oriģināl tekstā nu zināšanu pirmavota. Arī valdības pieņemtie lēmumi rāda ka tie tiek veidoti politekonomijas skolas ietvaros. Pat ne vispār tās, bet tieši Marsizma – Leninizma virziena. Nepievērst uzmanību mazā un vidējā uzņēmēja vajadzībās, atņemt uzņēmējiem visu, ieskaitot iespēju tupināt biznesu ja tas dod šodien iespēju piepildīt budžetu ar dažiem EUR (bez domas par uzņēmēja, tautsaimniecības attīstību rīt), sadale gūto resursu pirmkārt “savējo” starpā, un ja kas palika – ļoti godīgi visiem trucējiem, pēc sociāli/politiska principa.

Ļoti bieži valdību un tos ekonomistus apvairo tajā ka tiek pieņemti “idiotiski” lēmumi, kas grauj ekonomiku, valsti, spiež tautu bēgt no valsts, likvidē skolas, slimnīcas, apgrūrina dzīvi cilvēkiem un t.t. Vai tiešām pie varas ir muļķi (ka saka viņu oponenti). Būtu ļoti nepareizi piekrist ka tā arī ir, jo tas nav iespējams. Bet kur tad slējās atbilde? Tā uzreiz redzama ja uz situāciju skatīties no marksisma redzes punkta (protams ne ierēdņa līmeni, bet to, kas tos vada). Ko saka marksisms – leņinisms par valsts vadīšanu? Ka valsts pārvade būvējās vadošās klases interesēs. Lai saprast kas ir vadoša klase skatāmies uz esošo valsts iekārtošanu un novērtējam kāda sistēma mēs dzīvojam. Pirmkārt kapitālisms, bet ne tas, kuru zināja Marks un Leņins. Tas ir mainījies un tas ir finanšu sistēmu kapitālisms. Kāpēc? Vel 1945 gadā, kad pasaule kartējot reizi mainījās, ekonomiskie instrumenti deva aptuveni 5% no valstu IKP. 2007 gada (maksimālais uzplaukums šī modeļa) - dažās valstīs līdz 75% (vidēji pasaulē - 50%). Tas un naudas emisijas ienākumi, un fondu biržu ienākumi, transakcijas, un protams kredīti. Finanšu sistēma nodrošināja resursus (praktiski neierobežojot apjomus) visas citas nozares, bet ņēma no to nozaru procentu no viņu peļņas – kredīta procentu. Tas samazināja citu nozaru rentabilitāti, cēla finanšu sektora rentabilitāti, un caur to arvien lielāku finanšu resursu pieejamību. Visas nozares piekrita dalīties ar peļņu pret iespēju audzēt apgrozījumu, un caur to savu peļņu, bet ne procentuāli pret apgrozījumu, bet absolūtos skaitļos. Tiem, kam rentabilitāte neļāva samaksāt kredītus parādījās pārkreditēšana un faktiski visi pārstāja atdot kredītus, audzēja to, un ar to procentu kas nonāca finanšu sektorā. Bankrota gadījumā finanšu sektoram nonāca materiālās vērtības, kas atkal cēla finanšu sektora procentu pasaules ekonomikā. It īpaši spilgti šie procesi attīstījās ievēšot reigonomiku, kura ļāva šajā naudas spēle piedalīties ne tik juridiskam, bet arī fiziskam peronam (mājsaimniecību patēriņa kreditēšana un pārkreditēšana). Tas viss un ļāva finanšu sektoram pārsniegt 50% valstu ekonomikās. Dažādas valstis dažādi strādāja ar šādu situāciju, bet tajās valstīs, kur ekonomistiem bija marksisma teorija, tie viegli noteica ka pasaule tagad vadošā klase ir finanšu sektorā strādājošie. “Hegemons” Leņina terminoloģijā. Kāpēc ne uzņēmējs (“kapitālists” pēc Leņina). Uzņēmējs, lai gūt panākumus, nevar ietekmēt situāciju. Viņš tik to paredz, prognozē, riskē. Finanšu sektors pelnot uz emisijas ne ar ko neriskē, pat izsniedzot kredītu - tam vai nu atgriežas nauda, vai iekļātie īpašumi. Uzņēmējam lai nopelnīt naudu vai iegūt kādu īpašumu nepieciešams veikt pavisam citas darbības (nopelnīt). Transakcijas, darījumi fondu biržās – finanšu sektors pelna no paša fakta ka tas notiek. Riskē dalībnieki. Finanšu sektors tik starpnieks. Kurš veido noteikumus un ņem naudu (pelna) – realizējot savu hegemonu (dominējošās klases) statusu. Pie tam visi procesu dalībnieki (arī valdība) spēlē pēc principa - “viss būs labi, ja labi bankieriem, un tie tad iedos tik naudas cik vajag”. “Ja bankieriem būs slikti – naudu

neiedos” . Un Valdība sāk apkalpot (precīzi pēc marksisma teorijas) valdošo klasi. Izejot no šī - visi valdības lēmumi ir saprotami un loģiski, pareizi. Bez kaut kādiem minējumiem par slepenām vienošanām. Tīrais marksisms ar valdošas klases apkalpošanu. Un viss.

Tāpēc kad uzņēmēji uzdod valdībai savos kongresos neērtos jautājumus par tautsaimniecību un tai vēltītu resursu izmantošanu/pārdali, valdības ekonomistiem īpaši nav ko teikt, jo tie ir tik jau gatavo noteikumu izpildītāji. Tad parādās banku sektoru pārstāvošie ekonomisti, kuri paskaidro “kāpēc” ir tā , un nevar būt savādāk. Cik tas no “ne marksismā” redzes punkta neizklausītos nenormāli. Tā pat, ka PSRS laikos , kad “hegemonā” pārstāvis (strādnieks) kāpa tribīnē , un no sava (!) redzes punkta skaidroja ka vadīt ekonomiku. Protams uzņēmumu vadība arī bija šokā. Bet no marksisma – leņinisma teorijas redzes punkta – viss pareizi - “hegemons” māca visus kā pareizi dzīvot un vadīt valsti. Valdība tik apkalpo “hegemonā” vajadzības.

Pie tādas politikas ar katru gadu mazāk resursu ko atņemt, bet trūcīgo vairāk. Tāpēc palīdzība nabagiem minimāla - nabagu dzīves nodrošināšanai, ne vairāk. Diemžēl valdība šodien nevar realizēt PSRS 30-to gadu variantu kad visa valsts bija pārvēsta par klasisko (Adama Smita koncepcijā) korporāciju, un tad jau tās iekšiene spēlētās ar marksismu sadalot augošās (!) korporācijas peļņu valsts vajadzībām. Tīrais marksisms – leņinisms dos slīdošo uz leju ekonomiku. Jo ja atņemt no ražošanas tik, cik vajag neierobežotām valsts vajadzībām, nevis cik to ļauj ekonomika, tas izraisa valsts izdevumu nepatruktu pieaugumu(3), bet reālās ekonomikas iztukšošanu. Iespējams valdības ekonomisti to zin var būt un nē – jo Markasam, Leņinam tas nav rakstīts, tas bija atrasts vēlāk, kas politekonomijā palika nepiefiksēts. Jālasa kādu jaunāku grāmatu. Jebkurā gadījumā valdība lai izglābt valsti nevar izveidot valsts korporāciju kur visi strādās valsts nodrošinātos darbos, kaut dara šajā virzienā maksimāli – izveidojot vienu no lielākām valsts pārvaldēm pasaulē (3). Šo ideju realizēt līdz galam liberālās koncepcijas ietvaros nav iespējams. Koncepcija neļauj, kaut valsts jau tagad nodrošina (piemēram pašvaldību līmenī) tādu pakalpojumu klāstu (attiecīgi struktūr vienību) – ka PSRS laiki jau tuvu (mēdiji, viesnīcas, atpūtas centri, komunālie, transporta pakalpojumi). Var būt kādi veido bāzi jaunai privatizācijai? Jeb nodrošināt valsts/ pašvaldību uzņēmumos darba vietas visiem palikušiem Latvijā iedzīvotājiem un slēgt privāt uzņēmēj darbību (atpakaļ uz PSRS).

Ir vēl viens “PSRS laiku” elements. Tas ir kas tuvāk PSRS laiku “spec sadalei” , spec veikaliem. Tas bija PSRS būtisks elements un nāk tas no politekonomijas. Kad tiek savākti resursi, tie tiek pēc politekonomijas skolas sadalīti sabiedrībā. Šai skolai pastāv vairākas teorijas kā to jādara un tas ir šīs skolas būtisks elements. Pa lielam - vai nu vienādi vai pēc vajadzības (prgresivitāte šai skolai nav pazīstama). Ja resursa maz tad sanāk ka jāsadala “vienādi”... Šajā skolā vienmēr resursu maz (neparedz bagātību visā sabiedrībā), jo skola neparedz ka ekonomikā ir kas vairo kapitālu. Politekonomija pieaugums veidojās savādāk – piemērām izmantojot 2 kontūru naudas sistēmu, bet liberālisms tādu variantu nepieņem jo 2 kontūru naudas sistēma ierobežo tos, kam pieejama valsts/budžeta nauda lielos apjomos. Kāda te brīvība? Tev ir iespēja nozagt – tu to nevari (jo pats naudas kustības princips neļauj paņemt privāti). Tāpēc Latvijā nesanāk ne attīstīt ne reālo ekonomiku (to bremzē marksisms – leninisms valdības lēmumos), ne valsts finansētie projekti , jo to neļauj liberalisms (naudas plūsmu kontrole bez atbildības par rezultātu).

Politekomiski klasiska izskatā vienāda sadale visiem bija PSRS pielietots pašā sākumā un izgāzās (uravnilovka). Bija atzīts ka cilvēka dabā nedrīkst būt vienāda resursu sadalei. Un atzina ka tiem, kas vairāk strāda , tiem vajag vairāk iedalīt. Un kas vairāk strādā? Tie kas .. vērtē cik kas strādā. Tas ir pie varas esošie. Protams tiem, kam var vērtēt darba apjomu – pēc saražota var sadalīt, jeb pēc pavadīta darbā laika – kolhozos kā sadalīšanas mērinstruments parādās “darba dienas”. Bet ar vadību bija savādāk. Tiem bija organizēta pietiekošā daļa no savāktu resursu citā veidā. Tika izveidota spec sadalīšana PSRS laikos tieši priekš tiem , kas vadīja procesus. Lai pie varas esošie saņemtu “cik vajag” un pārējo godīgi sadalīt “cik palika”. Esošais Latvijas budžets tiek sadalīts precīzi pēc šī politekonomiskā principa. Valdībā esošiem sadala – cik tiem nepieciešams (kaut valsts aizdevumu paņem, bet algai jābūt “kā Eiropā”) , bet uz leju cik sanāks.. tāpēc un štati valsts parvaldē aug (3), Jo vairāk padoto – vairāk pats saņems.... Plus algas un premijas un papildus izdevumi un piemkasas un vairāki amati vienam. Bet uz tautsaimniecību pat solītais nenonāk.(11)

(21) Pelēkā ekonomikas zona.

Te pirmkārt iekrīt tie, kas nevar maksāt esošos nodokļus zemas rentabilitātes dēļ. Tam ir 2 iemesli. Pirmais iemesls : Darbs sarežģīts , ne prestižs, prasa specifisku apmācību – ja to visu ielikt tāme un caur nodokļiem – nebūs kas šo pakalpojumu pēc tādas cenas ņems . Piemērs – auto remonts. Ir darbi kurus nav rentabli veikt caur nodokļiem.(12.2) Bet kaimiņš tev to izdara par tiešo samaksu. Otrais iemesls – daļai iedzīvotāju zema pirktspēja. Bet patēriņš ir. Tad tiek piedāvāta lētāka prece , bez nodokļu samaksas. Šeit Latvijas klasika: cigaretes, spirts... veikalā tas ir , bet ir daļa sabiedrības kas vēlas to lietot, bet pa zemāku cenu. (12.3) Šo abu tipu pelēko ekonomiku var izkauts ar zemākiem nodokļiem un akcīzēm. Līdz tam, ka valsts gūs papildus ienākumus no tā , ka jau ne uz valsti , bet no valsts sāksies plūsma “pelēkās preces”. Spilgts piemērs tādas valsts rīcības - alkohola akcīzes Eiropā. Somiem izdevīgāk iepirkt alkoholu Igaunijā, Igaunijā Latvijā. Latvijas iedzīvotāji braucot no Baltkrievijas pērk alkoholu tur... Iedomājamies soma acīs ka izskatās alkohola cenas Baltkrievijā? Tas viss ir valdību lēmumi saistībā ar nodokļiem un akcīzēm, un ka tas ietekmē pelēko ekonomiku. Vai ir iespējams apturēt šīs pelēko preču plūsmas? Nē. Tā būs . Viena vai otrā virzienā. Policija , muita, robežsardze var tik turēt šo kaut kādās robežās, neļaut plaši iziet uz ielām. Vai var likvidēt pirmā tipa pelēko ekonomiku pavisam? Piemēram atceļot nodokļus vispār. Pat ja algas nodokļi būs nulle, likumdošana prasa slēgt līgumus, formēt darba attiecības. Piemēram vienreizējais darbs (uzrakt dārzus). Diez vai ir vērts tērēt policijas un VID resursus ja šādi darījumi notiek vienreizēji, nelielā apjomā . To saprot visa pasaulē un līdz pilnai likvidācijai ar šādu pelēko ekonomiku necinās. Un nesola ka likvidēs pelēko ekonomiku gada laikā. Jo ne darba attiecības nav rentabli formēt (neviens nestrīdas ka vajag) , un arī pakāpēju ķeršana nav rentabla. Ir vel trešā grupa preču un pakalpojumu kuri ir pelēkā tirgū. Var būt un ar rentabilitāti tur labi. Un cena pieņemama jebkuram ar visiem nodokļiem (ja tie būtu). Un uzņēmēji gatavi reģistrēties un maksāt VISUS nodokļus. Bet problēma tajā, ka sabiedrība pati nav gatava paņemt nodokļus no šiem uzņēmējiem. Tāpēc viņi nevar reģistrēties un maksāt nodokļus paliekot pelēkā ekonomikā ne savas gribas dēļ. Narkotiku, ieroču, cilvēku tirdzniecība, prostitūcija, zagtas mantas – saraksts garš. Un šie pakalpojumi ir pieejami pat valstīs ar vis represīvākām sistēmām. PSRS kur pat pieprasījuma nebija (oficiāli piemēram sekss nebija kā tāda) – Rīgas centrā bija nopērkama un mīlestība un narkotikas arī tad. Liberāla sabiedrība melo sakot ka ka šīs pelēkās ekonomikas mums nav. Tātad Latvijas bankas konferencē (13) valdība pasakot ka gada -divu laikā likvidēs pelēko ekonomiku, runāja par šī visa legalizēšanu Latvijā? Nu ja jau plānots nodokļus no tā vākt? (13.2) Ekonomisti zināja par ko runāja, jeb tās bija mehāniskas frāzes, nezinot sistēmu , kā strādā pelēkā ekonomika? (13.2) Nekas jau nav slikts – ir valstis kur no šī saraksta pakalpojumi un preces ir nopērkamas un par to tiek maksāti nodokļi tajā valstī. Prezentācija bija par to? Jo ka savādāk var likvidēt pelēko ekonomiku, un ne fiziski, bet rēķinot ka no tās būs savākti papildus nodokļi. Paredzēta narkotiku legalizācija? Un visu narkotiku, jo ja atļaut tikai vieglās – smagās automātiski izveidos pelēko tirgu. Sabiedrība gatava dzīvot valstī bez pelēkās ekonomikas?

Lai izspiest no pelēka tirgus pašus izturīgākos uzņēmējus būs nepieciešamas masveida (te tieši vārds “masveida” ir galvenais) represīvās darbības. Kas pats ir dārgs process. Jo valstīs kuras mēģina tā cīnīties ar kādu no parādībām pelēkā ekonomika (ne visām – visu NEKAD neizdevās nekam likvidēt) - piemēram narkotiku nospiešanai izmanto pat armiju, helikopterus, zemūdenes, tankus. Pat Latvijas armijai tad aprīkojums un tehnika būs vājāki nekā tad nepieciešami VID . Un tas viss no budžeta. 2 armijas uzturēt? Ja tas būs veiksmīgs, tomēr būs likvidēta jebkura pelēkā ekonomika - izraisīs cilvēku izbraukšanu no valsts.

Un te slēpjas vēl viens iemesls kāpēc visās valstīs ir pieļaujama (noteiktās robežās) pelēkā ekonomika. Tas ne tik dod iespēju eksistēt tiem, kam rentabilitāte zemāka par nodokļu slogu (kas ļauj turēt nodokļus nedaudz lielākus, var būt dažam nozarēm pat pārmērīgu) , bet arī nodrošina ienākums kaut kādai daļai iedzīvotāju. Un tas ir patēriņš! “Pelēkā nauda” lielākā masā ienāk baltajā tirgū caur veikaliem, pakalpojumiem, komunāliem. Ir valstis kuras nekautrējās pelēko ekonomiku pieskaitīt pie IKP. Labi saprotot ka tas ir papildus patēriņš (kas dos patēriņu “baltajiem” uzņēmumiem). Ar to maksimalizejot iespējamo efektu ekonomikai no nodokļu politikas, NE nolaižot nodokļus līdz līmenim kad jebkurš business ir plusā. Tīrais pragmatisms!

Iznīcinot mazrentablos ar nodokļiem – zaudējam ienākumus kopumā, bet iznīcinot ar fiziskām represijām – zaudējam patēriņu. Vel variants – cilvēki neizbrauks, bet stāsies biržā. Atkal summārais efekts no pelēkās ekonomikas likvidācijas veidojās negatīvs. Jebkurai darba vietai (arī autoservisa kurš nemaksā nodokļus, jeb kas uzrok dārzu kaimiņiem) -IR vērtība ekonomikai! TO SAPROT EKONOMIKS SKOLA(15), UN NEKAS NAV ZINĀMS POLITEKONOMISTIEM (16). Valdībai jāprot turēt bilanci - maksimalizejot ekonomikas izaugsmi. Bet to līdz 1990 gadam nemācīja, tur mācīja cīnīties ar visu kas ir ārpus valsts kontrolējamās ekonomikas, bet viss pārējais – spekulanti, kurus jāiznīcina . Šī domāšana ekonomikas vadīšanā mums atnāca ar to, ka pie varas arvien tā pati vide bija līdz 1990 g. (8,9,11,17,18,19)

(22) Nepieciešamība likvidēt MUN.

bija vairākas reizes minēta valdības ekonomistu konferencē 9.12.2019 . (13) Uzņēmēju un LZA konferencē (6.12.2019) (12) bija arī izteikta tāda iespēja. Kur starpība viedokļos? Valdībai pieeja jautājumam mehāniska (bez jautājuma būtības izpratnes - bija/tagad nebūs), bet uzņēmējiem sistemātiskā (ar izpratni pie kādiem nosacījumiem var MUN nebūt, bet ar nosacījumi – ja šie noteikumi nav izpildīti atcelt MUN nedrīkst.) ((12.1). Valdība domā ka atceļot MUN visi uzreiz no 15% pāries uz 80% pārskaitīšanu valsts kasē. (11) Konferencē valdības pārstāvi minēja ka MUN mērķis bija jaunu uzņēmumu veidošanas rīks, un ka tas mērķis nav sasniegts un MUN tāpēc nav vajadzīgs un atceļams. Īsa atmiņa valdībai... MUN bija ieviests kā krīzes rīks. Krīzes brīdī par jauniem uzņēmumiem nebija runas... nu tā tik, kā piektais- astotais punkts šī nodokļa ieviešanas iemeslu sarakstā. Ja valdības ekonomistiem domas ka krīzes laikā veidojās jauni uzņēmumi - tad ar tiem jāsāk diskusiju no ekonomikas pamat lietam. Kas ir ekonomika, uzņēmums, un kas ir krīze. Pirmais mērķis bija tieši izvilkšana no pelēkās zonas (21) kurā daudzi uzņēmumi un cilvēki iekrīt krīzes laikā.. un tas izdevās. Otrais mērķis - bija tajā brīdī tāda lieta kā bezskaidrās naudas pārvēršana skaidrajā. Eksistēja vel no 90-tiem gadiem , un treknajos gados ekonomika varēja ko zaudēt. Tas vienmēr bija caurums ekonomikā. MUN to aizvēra. Un MUN % bija tieši saistīts ar šī pakalpojuma cenu (kāpēc tad MUN bija ne apaļi 10% kas būtu pietiekoši pirmā un trešā punkta izpildei.) Trešais - maziem uzņēmējiem treknajos gados bija rentabilitāte kā “biezajiem” uzņēmējiem. Krīze iemeta tos strādāt tuvu pašizmaksai... MUN ļauj turpināt maksāt nodokļus arī pie zemas darbu rentabilitātes. Visi šie 3 mērķi ļoti labi pildās! Atceļot MUN valdība plāno ka izmantojot bāzi to, kas maksāja MUN, varēs kontrolēt ka viņi visi , vienā dienā, sāks maksāt nodokļus pilnā apmērā. Kas to nedarīs - valdībai MUN uzņēmēju saraksts rokās. Var braukt pa adresēm. Protams tas ir iespējams - sākt maksāt vieta 15% - 80%. .Tas ir 10 naudiņas sev, 8 valsts kasē. Bet kas notiks ar tiem, kam rentabilitāte ir zem 80%? Pastāv iespēja pacelt cenas. Gan jau būs un tādi gadījumi. Bet vai valdība ir ieplānojusi ka daļai iedzīvotāju strauji kritīs ienākumi (tiem, kas sāks maksāt pilnu nodokli), jeb pieaugs cenas . Pakalpojumu sfērā , maksa “par darbu” ir liels procents izdevumos , un caur to cena var dubultoties? Un vai ir zināms cik būs tādu, kam rentabilitāte ir zema un kas pacelt cenas nevarēs? Cik tādu ir? Vienkāršs tāds aprēķins, ko katru mēnesi veic jebkurš uzņēmējs – vadība to ir veikusi pirms likt tautsaimniecībai strādāt bez MUN?. Cik valdība saņems no tiem , kas tiešam , samazinot sev algas un /vai paceļot cenas - turpinās strādāt un bez MUN? Ceļot cenas kritīsies pārdošanu apjomi, apgrozījums. Cik tas viss būs kopā pa valsti? Un summā nodokļi kas būs savākti no bijušiem MUN” būs vairāk nekā šodien saņem no visiem “esošiem MUN”? Ko darīs tie, kas nevar ne cenas pacelt ne samaksāt nodokļus? Kaut ko darīs pēc pelēkām shēmām? Skaidrā naudā? Rēķinot ka tirgū atkal būs lielāks procents darījumu skaidrā naudā, un lai tas būtu iespējams , arī “baltie” uzņēmumi, kurus it kā MUN neskar, atgriezusies pie skaidrās naudas? Jo pretējā gadījumā viņiem nepieciešams būs ņemt pakalpojumus no uzņēmumiem kas strauji pacēla cenas. Ar to pieaugs izmaksas arī baltajā ekonomikā (jeb baltajā ekonomika sak griezties skaidra nauda). To ņēma vērā (sistemātiska pieeja) tie, kas plānoja mehāniski likvidēt MUN? Ja nospiežam skaidas naudas izmantošanu (vadošie pasaules ekonomiski ir ļoti skeptiski par tādām lietām) , bet ja tas Latvijā sanāks, tad kritīsies ekonomikas rentabilitāte , augs izdevumi, cenas, kritīsies apgrozījums , un ar to arī baltie uzņēmumi būs spiesti “grozīties” - samazināt darbinieku skaitu, algas, mazāk maksāt nodokļos jo augs izdevumi. Cik kritīsies nodokļu

savākšana no “ne MUN” uzņēmumiem , bet šī notikumu ietekme arī viņus skars. Valdībai ir tas paskaitīts? Pat ja tas kritums “baltajos, ne MUN uzņēmumos“ būs 1% no savākiem nodokļiem – cik tas ir?

Mehāniska (!) MUN likvidācija iedos policijai papildus darbu, bezdarbnieku reģistrācijās – garākas rindas, un transportā ar kuru cilvēki dodas ārzemēs – mazāk brīvu vietu.

Ko tad darīt ar to, ka uzņēmēji arī saka par MUN likvidāciju ka iespējamo scenāriju. Runa iet par MUN kā daļu no sistēmas, un zinot to – var tāda nodokļa nepieciešamību likvidēt. Pie tam pašu MUN var pat atstāt - lai neveidotos lieka diskusija par to likvidēt to pavisam vai ne. MUN efektīvs tikai darba apmaksā (alga). MUN jēga pazūd ja neapliekamais minimums pacelts virs 1000 EUR. Jā, valdības ekonomistiem taisnība – efekts no neapliekamā nav liels. Bet tas ir pie esošās, faktiski exPSRS (17) nodokļu politikas. Bet uzņēmēji to zināja vel kad šo jautājumu nepacēla 2017 gadā uzņēmēju kongresā. Jo uzreiz visu frāzi pateikt - pārāk daudz jautājumu. Pat tik maz vadība nav spējīgas uztvert un trešo gadu gremo nepaliekamā pacelšanu (pa lielam pat neatšķirot no sarunas par minimālo algu). Pilna frāze ko uzņēmēji būtu pateikusi ja otra puse būtu gatava sarast un uztvert uzreiz visu (19) skan: “ Ceļot neapliekamo, celt neapliekamo arī sociālam nodoklim”. To, attiecībā uz mazām algām, dara vairākas valstīs. Jo tieši par mazām algām un iet cīņa un konkurence darba tirgū. Ja cilvēks nestāv biržā (neēd no budžeta, bet pats nopelna) - var saglabājot visas (!) sociālās garantijas (pensija, slimības lapas un t.t.) nodrošināt neapliekamo daļu algas, kura nav aplikta ne ar vienu nodokli. tad pie kaut kāda līmeņa parādās neliela sociāla iemaksa (tā var būs simboliskā arī pie mazākas algas) . Un tikai sasniedzot to, algu kas ir virs Eiropā pieņemamas (Latvijas iedzīvotāji brauc prom uz algu 1600 uz rokām , kas tajās valstīs ir bruto 1800 EUR) cilvēks sāk maksāt nodokļus vairāk. Par to bija runāts 2017 gadā uzņēmēju kongresā! Paceļot zemākas algas uz augšu mēs aktivizējam 1) Vēlmi atgriezties Latvijā tiem kas aizbrauca strādāt pie citām nodokļu sistēmām (atgriežas ne tik darba spēks, IKP, nodokļi, bet arī patēriņš) 2) Tiem , kas biržā - arguments sākt strādāt (jo pabalsts no algas šodien atšķiras maz, un valdība sola pabalstus arvien lielākus – vis maz konferencē (13) tā bija solīts). Tātad algas būs mazākas (likvidējot MUN savādāk nebūs, bet pabalsti lielāki). Intereses strādāt par tādu algu nebūs, bet būs vēlme tikt pie pabalstiem. 3) Tiek aktivizēts vidējo algu (1500- 3000 EUR) tirgus, jo šīm algu diapazonam pietuvosies zemākas kvalifikācijas darbinieki. Un celsies algas tiem, kas tagad strādā saņemot ap 1500 EUR. 4) Viss tas kopā aktivizē patēriņu tiem, kas šodien uz vietas, Latvijā. Zemās algas (zem 1600 EUR) visas aizies patēriņa, kas aktivizēs ekonomiku, un ar to nodokļu apjomu. Vajag atcerēties , ka pat ja 1000 EUR alga nav aplikta ne ar vienu nodokli (realitāte protams nelieli nodokļi var būt) , uzņēmums ieskaitot darbiniekam šo algu ieskaitīs valsts budžetā 210 EUR – PVN. Tā ka pat alga “bez nodokļiem” IR ar nodokli, un ne mazu (lielāks nekā šodien no MUN! - par var “ieslēgties” valdības ekonomisti???) . 6.12.2019 uzņēmēju un akadēmisko spēku konferencē (12) uz nedaudz tuvākiem realitātei skaitļiem parādīja kāds efekts ekonomikai būs . Jo paceļot neapliekamo ar nodokļiem algu, visā SISTĒMĀ ieslēdzās mehānismi kas aktivizē ekonomisko dzīvi. Kaut vai mazāk darba VID – un tie var vairāk uzmanības pievērst citiem darbiem. Piemēram PVN.

Šādā situācijā uzņēmumi paši atteiksies no MUN un pāries uz vispārējo nodokļu sistēmu. Tā ir sistemātiska pieeja (12.1) pie MUN atcelšanas, labi saprotot procesus kas notiek ekonomikā, tautsaimniecībā.